

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра перекладу та слов'янської філології

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри

« ____ » _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 20__ р.

Принципи та практики перекладу патентів з англійської на українську мову

Кваліфікаційна робота студентки групи
АПм-23

ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша –
англійська

Макогон Тетяни Сергіївни

Керівник: доктор філологічних наук,
професор,

професор кафедри перекладу та
слов'янської філології

Кудрявцева Н. С.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Макогон Тетяна Сергіївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПАТЕНТ ЯК ЖАНР ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ	
1.1. Патент та особливості патентування.....	8
1.2. Історія зародження патентів.....	12
1.3. Об'єкти права інтелектуальної власності.....	18
1.4. Принципи перекладу патентів.....	22
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАТЕНТІВ	
2.1. Структура патентної заявки.....	29
2.2. Мовностилістичні особливості патентів	41
2.3. Лексико-граматичні особливості патентів.....	46
Висновки до розділу 2.....	50
РОЗДІЛ 3. ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ПАТЕНТІВ	
3.1. Труднощі перекладу патентів з англійської на українську мову	52
3.2. Програмне забезпечення перекладацької діяльності.....	57
3.3. Аналіз машинного перекладу патентів з англійської на українську мову за допомогою програмного забезпечення «DeerL».....	61
3.4. Рекомендації з перекладу патентів з англійської на українську мову...	66
Висновки до розділу 3.....	71
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	77

ВСТУП

У сучасному швидкоплинному та інноваційному світі захист інтелектуальної власності є більш важливим, ніж будь-коли раніше. Патенти є одним з найважливіших інструментів захисту ідей та інновацій винахідників і засобом розвитку технічного прогресу. Патенти надають винахідникам виключне право використовувати, виготовляти та продавати свої винаходи протягом певного періоду часу, що дає їм конкурентну перевагу на ринку. Однак процес отримання патенту та розуміння його тонкощів може бути складним, і багато винахідників не знають, як ефективно захистити свої творіння.

Наукові та технічні інновації завжди були основною рушійною силою економічного зростання та соціального прогресу. Патентна система використовується для розвитку інновацій вже кілька століть, що робить її однією з найбільш важливих інституційних моделей сучасної економіки. Численні науковці та експерти продовжують досліджувати взаємозв'язок між патентами та інноваціями і цілеспрямовано вдосконалювати патентну систему.

Серед науковців, які досліджують патенти та особливості патентування, можна виділити М. Олохан [27], Л. Тідвелл, Л. Ліотта [35], Г. Карсон [19], які досліджують теоретичні засади патентного права, підкреслюючи його роль у збереженні балансу між суспільними та приватними інтересами. Дослідженнями історії виникнення патентів, те, як ранні патентні системи вплинули на економічний розвиток різних країн, підкреслюючи важливість захисту винаходів для стимулювання інновацій, займались А. Крішнан [22], Г. Андрощук [1], Н. Пандіт [31], Є. Кобрусєва, І. Горячов [8], І. Юзвик [17] та ін. Серед дослідників та науковців, які досліджували об'єкти промислової власності, можна назвати Р. Кіріна, В. Хоменко, І. Коросташеву [6], Н. Білоусову, Н. Гаврушкевича, М. Данильченко [3] та ін. Вивченням мовностилістичних та граматичних особливостей патентів займались такі науковці, як М. Олохан [27], І. Борковська [4], Т. Аношкова [2], С. Куціанна [21] та ін.

Актуальність теми. Дослідження мовностилістичних особливостей патентів є надзвичайно актуальною темою в контексті зростаючого обсягу міжнародної торгівлі, технологічного розвитку та охорони інтелектуальної власності. Патентна документація займає центральне місце в захисті інноваційних розробок і технічних досягнень. Аналіз мовностилістичних особливостей цих документів та здатність якісно передавати їх зміст у процесі перекладу відіграють важливе значення для забезпечення правової точності, захисту інтелектуальної власності та стимулювання інноваційної діяльності. Таким чином, вивчення цієї теми не лише сприяє покращенню якості перекладу патентних документів, а й робить значний внесок у розвиток науково-технічного прогресу та розширення міжнародної співпраці.

Останнім часом спостерігається зростання патентної активності практично в усіх технічних галузях. Дослідники [9] припускають, що 90-95% усіх винаходів світу можна знайти в патентних документах. Також існує думка, що патенти є ключем до комерційного використання винаходів. Інновації вважаються рушійною силою конкуренції, економічного зростання та створення робочих місць. Патенти відіграють центральну роль у реєстрації інновацій і в розробці бізнес-стратегії. Сьогодні патенти стають все більш значущими для успіху ІТ бізнесу [9].

Метою дослідження є з'ясування структурних та мовностилістичних особливостей патентних документів задля встановлення основоположних принципів та виявлення ефективних практик перекладу патентів. Для досягнення окресленої мети ми проаналізуємо структуру, лексико-граматичні особливості патентів, а також ідентифікуємо труднощі їх перекладу, пов'язані з відтворенням лексико-граматичних особливостей і термінології.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- 1) з'ясувати структурні особливості патентних документів та визначити ключові елементи, які впливають на їх переклад;
- 2) висвітлити мовностилістичні та лексико-граматичні особливості патентів;

3) виявити основні труднощі, що виникають під час перекладу патентів з англійської на українську мову;

4) проаналізувати результати машинного перекладу патентів з англійської на українську мову та встановити аспекти, що потребують постредагування;

5) надати рекомендації щодо підвищення точності та якості перекладу патентних документів, спираючись на проведений аналіз.

Об'єктом дослідження є патентні заявки та патенти США, укладені англійською мовою.

Предметом дослідження є структурні, мовностилістичні та лексико-граматичні особливості патентних документів, а також труднощі, пов'язані з їх відтворенням при перекладі з англійської українською мовою.

Матеріалом дослідження є патенти, зареєстровані в США, та переклади цих патентів з англійської на українську мову, виконані за допомогою програмного забезпечення «DeepL», які містять текстові описи, креслення, юридичні формулювання та технічні деталі.

Методи дослідження: описовий, методи жанрово-стилістичного та порівняльно-перекладознавчого аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання отриманих результатів для кращого розуміння структурних, лексичних та стилістичних особливостей патентних текстів, спрощення роботи з перекладеними патентними документами, розробки навчальних матеріалів з юридичного та технічного перекладу, зокрема для курсів підготовки перекладачів у сфері інтелектуальної власності.

Результати **апробації**. Основні положення та результати дослідження були представлені у науковій статті на тему «Мовностилістичні особливості патентів при перекладі з англійської українською мовою», опублікованій в журналі «Наукові записки. Серія: Філологічні науки», випуск № 209 (2024) (у співавторстві з Н.С. Кудрявцевою) [10]. Публікація висвітлює ключові аспекти дослідження, зокрема аналіз структурних та лексико-граматичних особливостей патентних текстів, а також труднощі, пов'язані з їх перекладом.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів та загальних висновків. Кількість джерел у списку використаної літератури – 49. Загальний обсяг роботи – 82 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ПАТЕНТ ЯК ЖАНР ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Патент та особливості патентування

Як зазначає М. Олохан [27, с. 106], патент – це юридичний документ, що описує винахід, визначає його оригінальні аспекти та надає винахіднику певні права або захист на цей винахід.

Патент є виключним правом на винахід. Для власників патентів вони надають перевагу, гарантуючи їм правовий захист їхніх винаходів. Однак патенти також приносять користь суспільству, забезпечуючи доступ громадськості до технічної інформації про ці винаходи, а отже, прискорюючи інновації.

Власник патенту має право забороняти або обмежувати іншим особам комерційне використання запатентованого винаходу протягом визначеного періоду в межах країни або регіону, в якому було видано патент. Тобто, патентний захист означає, що винахід не може бути комерційно виготовлений, використаний, розповсюджений, імпортований або проданий іншими особами без згоди власника патенту. Якщо такі дії здійснюються третіми особами без такої згоди, власник патенту може звернутися до суду з вимогою захистити його права.

Винахід – це продукт або процес, який забезпечує новий спосіб виконання чогось або пропонує нове технічне рішення проблеми, що перевершує тривіальні рішення. Патенти можуть бути видані на винаходи в будь-якій галузі технології, від повсякденного кухонного приладдя до нанотехнологічного чіпа. Винаходом може бути продукт, наприклад, хімічна сполука або процес, наприклад, спосіб виробництва певної хімічної сполуки. Багато продуктів, насправді, містять ряд винаходів. Наприклад, портативний комп'ютер може включати сотні винаходів, що працюють у взаємодії [39].

Таким чином, винахід можна запатентувати, лише якщо він є новим – не відомим широкому загалу до дати подання заявки на патент; унікальним – не є

очевидною модифікацією того, що вже відомо; і придатним для промислового застосування, тобто може бути виготовлений або використаний у будь-якій галузі промисловості.

У такий спосіб винахід повинен зробити технічний внесок. Інновації, що стосуються комп'ютерного програмного забезпечення, можуть бути патентоспроможними, але тільки якщо вони передбачають щось більше (технічний ефект), ніж просто програмне забезпечення, що працює на комп'ютері звичайним чином.

Деякі винаходи не можуть бути запатентовані, але можуть бути захищені іншими способами, наприклад авторським правом або реєстрацією зразків. Як стверджують Лілль Тідвелл та Ленс Ліотта [35], не можна запатентувати:

- ідеї;
- наукові теорії, фізичні явища та математичні моделі;
- літературні, драматичні, музичні та художні твори;
- естетичні та декоративні вироби;
- схеми, правила або методи;
- комп'ютерні програми;
- фармацевтичні сполуки або терапевтичні методи лікування будь-якого виду;
- винаходи, що суперечать громадському порядку або моралі.

Існують суттєві відмінності між патентом та авторським правом. Авторське право поширюється на висловлення певного твору, але не заважає будь-кому привласнювати ідеї, закладені в цьому творі. Здебільшого це стосується програмного забезпечення. Якщо в програмі закладена оригінальна ідея, і автор хоче захистити використання цієї інформації, він навряд чи зможе зробити це за допомогою авторського права, але натомість може отримати патент [23]. Однак варто зазначити, що термін дії авторського права становить від 50 до 75 років (на міжнародному рівні) порівняно з терміном дії патенту, який становить 14-20 років.

Таким чином, Семків В. О. та Шандра Р. С. [15] наводять спільні та відмінні риси авторського та патентного права на рис. 1.1.:

Авторське та патентне право		
Спільні риси:		
1.	об'єктами правової охорони є результати інтелектуальної, творчої діяльності	
2.	творцем зазначених об'єктів може бути лише людина чи колектив людей, незалежно від віку, громадянства чи інших ознак	
3.	суб'єктами права, крім творця, можуть бути також інші особи, які правомірно отримали суб'єктивні права інтелектуальної власності	
4.	для одержання правової охорони результати інтелектуальної діяльності повинні набути об'єктивної форми	
5.	об'єктами авторського та патентного права є ті результати інтелектуальної власності, які охороняються як такі законом	
6.	суб'єкти прав інтелектуальної власності мають право на винагороду за використання належних їм результатів інтелектуальної, творчої діяльності	
Відмінні риси:		
	Авторське право:	Патентне право:
1.	об'єктами є результати духовної творчості (літературні, художні та інші твори)	об'єктами є результати науково-технічної творчості (винаходи, корисні моделі) та художнього конструювання (промислові зразки)
2.	перелік об'єктів невичерпний	перелік об'єктів вичерпний
3.	правова охорона надається творам незалежно від ступеня завершеності, призначення, цінності, жанру, обсягу чи мети	об'єкти патентного права отримують правову охорону лише за умови їхньої відповідності передбаченим у законі вимогам
4.	авторське право виникає без жодних формальностей (оприлюднення чи державної реєстрації). Достатньо факту створення твору	патентне право виникає не лише внаслідок створення твору – необхідно також здійснити державну реєстрацію інтелектуального продукту та отримати патент на нього

Рис.1.1. Спільні та відмінні риси авторського та патентного права

Однак патенти мають свої переваги та недоліки. Однією з найважливіших позитивних особливостей патенту є виключні права, які він надає на виробництво, використання, продаж та імпорт запатентованого винаходу. Така винятковість може запобігти використанню винаходу конкурентами, дозволяючи власнику патенту зайняти сильну позицію на ринку.

Патенти можуть слугувати потужним поштовхом до інновацій. Перспектива отримання патенту може стимулювати науково-дослідницьку діяльність, заохочуючи винахідників розширювати межі технологій.

Пропонуючи потенційну винагороду за інновації, патенти можуть стимулювати створення нових продуктів, технологій та рішень.

Ще однією перевагою є те, що патент може допомогти підприємцям отримати фінансування від інвесторів для своєї компанії. Інвестори вважають запатентовані винаходи більш надійними, ніж незапатентовані, і тому з більшою ймовірністю нададуть інвестиційні кошти [19].

Патенти можуть бути цінним активом для комерціалізації. Вони можуть бути ліцензовані або продані, забезпечуючи джерело доходу для винахідників або підприємств. Ліцензування патенту дозволяє його власнику отримувати дохід, зберігаючи при цьому право власності на патент [37].

Зменшуючи конкуренцію, патенти можуть призвести до збільшення прибутку. Коли на ринку менше конкурентів, власник патенту може встановлювати вищі ціни на свій запатентований продукт або технологію, що призводить до збільшення прибутку.

З іншого боку, отримання патенту може бути складним і тривалим процесом. Патентна заявка повинна продемонструвати, що винахід є новим, корисним і придатним для промислового застосування. Для цього часто потрібна допомога патентного повіреного, що може призвести до збільшення витрат. Крім того, патентне відомство може відхилити заявку, якщо вона не відповідає необхідним критеріям, що призведе до подальших затримок і можливого доопрацювання.

Строк дії патенту обмежений у часі. Зазвичай вони діють протягом 20 років від дати подання заявки, після чого винахід стає суспільним надбанням [36]. Це означає, що інші можуть вільно використовувати винахід після закінчення терміну дії патенту.

Не менш важливим є те, що отримання патенту вимагає значних фінансових інвестицій. Вони включають в себе витрати на подачу заявки, оплату послуг повіреного та поточні витрати на підтримку чинності патенту [6].

Можемо зробити висновок, що патент забезпечує власнику виключне право на використання винаходу, що є важливим механізмом захисту

інтелектуальної власності. Тому розгляд основних аспектів патентування дозволяє краще зрозуміти правові й практичні аспекти захисту інтелектуальної власності в сучасному світі.

1.2. Історія зародження патентів

Дослідження історії патентів викликає зацікавлення, оскільки це дає можливість зрозуміти сучасне бачення та межі чинної патентної системи. Це також дозволяє нам проаналізувати протиріччя між правами та інтересами, які сформували правові норми сучасних патентів.

Як стверджує А.Т. Крішнан [22], перша згадка про патенти була знайдена в «Політиці» Аристотеля, написаній у четвертому столітті до нашої ери. У ході своїх дискусій Аристотель згадує пропозицію Гіпподама. Згідно з Аристотелем, Гіпподам з Мілета закликає до створення системи винагород для тих, хто відкриває речі, корисні для держави.

Однак, Аристотель засуджував такий підхід як небезпечний, оскільки це призвело б до переслідувань, хоча на перший погляд він і звучав переконливо [18]. Таким чином, Гіпподам започаткував кілька ідей, які характеризують патентне законодавство аж до наших днів. У цій пропозиції закладена думка практичного утилітаризму: вшануйте творця корисної речі, і суспільство отримає більше необхідних речей. Цей спосіб мислення лежить в основі всіх патентних систем, як давніх, так і сучасних.

В епоху Відродження використання та актуальність патентування зробили стрибок уперед; величезне збільшення обсягів виробництва в галузі мистецтва, літератури та науки вимагало системи контролю та моніторингу. Історики часто визнають ключовою інтелектуальною зміною епохи Відродження новий акцент на особистості. Тому не дивно, що в цьому середовищі почали з'являтися і процвітати патентні системи з їхнім визнанням дискретних винаходів, що належать конкретним особам, які можна ідентифікувати [22].

Перш за все, Ренесанс породив цілий новий світ ідей та винаходів. Ці нові форми часто ідентифікувалися за допомогою знаків або кодів, які накладали на них їхні творці. Це гарантувало, що людина, яка знала унікальний символ митця, асоціювала б конкретну роботу саме з цим митцем. Візьмемо до прикладу таких визначних постатей, як Донателло (1386-1466), Леонардо да Вінчі (1452-1519), Рафаеля Санті (1483-1520), Мікеланджело Буонарроті (1475-1564) та Тіціано Вечеллі (1490-1576). Це був спосіб гарантувати, що автор отримає належне визнання за свою роботу, а також, що ніхто інший не зможе привласнити працю творця. Це формує ключове поняття, що лежить в основі ідеї патентування.

В епоху Відродження з'явилося поняття «прото»-патенту. Підприємців заохочували виробляти певний товар, а в обмін на це вони отримували виключні права на продовження виробництва цього товару шляхом виключення конкуренції в межах певної географічної території або періоду часу [22].

Наприклад, якщо держава знає, що пагорб містить цінний поклад руди, вона може запропонувати певній особі: «Якщо ви витратите гроші на будівництво шахти на цьому пагорбі для видобутку руди, ми надамо вам виключне право на видобуток руди на цьому пагорбі протягом певної кількості років» [22]. За такої домовленості іншим людям не дозволялося конкурувати, будуючи іншу шахту поблизу.

Цей тип прав не був «патентом» у сучасному розумінні, оскільки не стосувався технічних винаходів, але ці поняття стали початком виняткових «патентних» прав в економічному розумінні. Ці права гарантували приватним особам, що їхні інвестиції будуть захищені.

Перша справжня патентна система виникла у Венеції наприкінці XV століття, передусім у сфері виробництва скла. Окремі патенти видавалися у Венеції і раніше, ще в XIV столітті, але лише після прийняття венеціанським сенатом закону 1474 року ця практика була врегульована [24].

Цей закон передбачав надання виключних прав на десятирічний термін винахідникам і поширювачам нових засобів якщо винахід визначався корисним [1]. Також він передбачав винагороду як засіб боротьби з порушенням цього

положення. Однак, закон не передбачав прямого стимулу для автора за його винахід, і всі його права були підпорядковані потребам держави. Таким чином, хоча система патентів і почала розвиватися, вона зазнала значних невдач.

Завдяки розвитку торгівлі нова венеціанська концепція набула широкого розповсюдження. Італійські майстри поширювали ідею патентної системи. Як наслідок, патентування почало отримувати визнання по всій Європі, і Німеччина була однією з перших.

Деяко пізніше в Англії був прийнятий перший патентний закон у 1624 р. («Статут про монополії»). Статут дозволяв видавати патенти лише «першому і справжньому винахіднику». Однак, ця фраза не означала, що до заявника-винахідника ніхто ще не винайшов пристрій або процес. Особливістю англійської патентної системи було те, що фраза «перший і справжній винахідник» включала будь-кого, хто вперше представив винахід, який ще не був відомий в Англії (навіть якщо він був відомий деінде), тобто першого імпортера виробу [31]. З 1632 року діяв «Закон про виключні права», відповідно до якого патенти видавались тільки на нові винаходи [8].

У 1800-х роках у Великій Британії почала формуватися громадська думка, яка скаржилася на надмірну бюрократію, що надавала дуже мало переваг та захисту. Наприклад, патентні установи не проводили суттєвої експертизи, винахідники стикалися з труднощами перед видачею патентів і були беззахисними перед судовими позовами. В іншому випадку, позови винахідників можна було б протиставити оскарженню щодо недійсності в якості захисту. Тому винахідники та прихильники патентної системи закликали до реформ, головним чином для кращого захисту та зменшення бюрократії.

Патенти були однією з багатьох британських правових концепцій, запроваджених в американських колоніях між 1640 та 1776 роками. В Америці на початку колоніального періоду не існувало загальних законів, які б передбачали видачу патентів. Однак люди, які винаходили нові продукти, могли звертатися до колоніальних урядів, які могли надати їм виключне комерційне право на ці вироби [22].

Перше таке право в колоніях було надано в штаті Массачусетс у 1641 році. Генеральний суд штату Массачусетс надав Семюелу Вінслоу ексклюзивне право на використання розробленого ним нового способу виварювання солі протягом 10 років [22]. Цей випадок неофіційно називають першим патентом в Америці.

Однак ця система патентів в Америці була програшною і ліберальною формою англійських патентів. Їй бракувало належної структури, а відсутність відповідного закону обмежувала захист, що надавався. В результаті багато розробників втратили інтерес до цієї концепції, оскільки вважали, що їхні права не будуть належним чином захищені.

Вперше Конституцією Сполучених Штатів Америки (США) 1787 року передбачався захист прав інтелектуальної власності, який вважався одним з основних прав, який суттєво вплинув на розвиток економіки США [8].

Конституційний конвент 1789 року ухвалив рішення про створення національних патентів, які були б закріплені в самій Конституції. Це призвело до появи відомого положення статті I, розділу 8, що уповноважує Конгрес надавати виключні права на обмежений час авторам і винахідникам на їхні твори та відкриття [17]. На доповнення до вищезгаданого конституційного положення були сформовані статути.

Патентні акти 1790, 1793 і 1836 років послідовно змінювали патентну систему США. Починаючи з 1836 року, патентна система різко зросла за всіма показниками.

У 1980-90-х роках патент розглядався не лише як потреба бізнесу, але й як засіб захисту винахідників. Патенти стали важливими і почали демонструвати важливість технологій, винаходів і відкриттів для США.

У XIX столітті держави почали виявляти більший інтерес до функціонування та застосування законів про інтелектуальну власність. Цей інтерес проявлявся у формі міжнародних угод і конвенцій. Більшість з цих угод та конвенцій виникли в результаті розвитку законодавства про інтелектуальну власність у Великобританії та США.

Основний рух до значного міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності відбувався у формі двох багатосторонніх угод – Паризької конвенції 1883 року (промислова власність) та Бернської конвенції 1886 року (авторське право). Вони відкрили нову еру багатостороннього міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності.

Територіальна обмеженість патентних прав завжди дозволяла іншим суб'єктам діяльності за межами певної країни копіювати або пристосовувати винахід без оплати. Коли обсяг торгівлі між промислово розвиненими країнами почав збільшуватись і копіювання винаходів посилювалось, така територіальна обмеженість стала помітнішою. У зв'язку з цим у 1883 році була прийнята Паризька конвенція про захист промислової власності. Конвенція, текст якої був викладений на двох сторінках, забезпечувала винахідникам можливість розкривати інформацію про винаходи без побоювання, що винаходи будуть незаконно використані. Кількість країн-учасників Конвенції, переважно європейських, становила 13. Станом на 21 вересня 2013 року кількість країн учасників Конвенції з усього світу становить 175 [1].

Паризька конвенція поширюється на промислову власність, включаючи патенти, торговельні марки, промислові зразки, корисні моделі (різновид «малих патентів», передбачений законодавством деяких країн), сервісні знаки, фірмові найменування (позначення, під якими здійснюється промислова або комерційна діяльність), географічні позначення (вказівки на джерело та найменування місця походження товару) та боротьбу з проявами незаконної конкуренції [29].

Бернська конвенція 1886 року була прийнята після Паризької конвенції, яка також створила умови для міжнародної інтеграції інших видів прав інтелектуальної власності.

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів є найстарішою міжнародною угодою в галузі авторського права. Авторське право – це захист, наданий законом оригінальним літературним і художнім творам. Конвенція є найважливішим договором, який регулює сферу авторського права [33].

Двосторонні договори про авторське право, які підписували держави, найчастіше залишалися лише паперовою дійсністю і створювали великі труднощі. Впливові автори, такі як Віктор Гюго, чия репутація та твори перетинали кордони, утворили «Міжнародну Асоціацію Літератури та Мистецтва» в Парижі та почали проводити регулярні зустрічі в Європі.

Особливістю цієї конвенції є той факт, що автору не потрібно реєструвати або подавати заявку на отримання авторського права в країнах, що приєдналися до неї. Як тільки твір написаний або записаний на якомусь фізичному носії, його автор автоматично отримує право на всі авторські права на твір і на будь-які подальші твори, якщо тільки автор не відмовився від них або поки не закінчився термін дії авторського права. Іноземним авторам надаються такі ж права і привілеї на матеріали, що охороняються авторським правом, як і вітчизняним авторам у будь-якій країні, що підписала конвенцію.

У 1970 році був прийнятий Договір про патентну кооперацію (РСТ), виконання якого контролюється Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WIPO). Договір встановлював набір правил, які стосуються подання і початкової обробки патентних заявок, з метою узгодження різних патентних систем, запроваджених у різних країнах світу. Нині учасниками Договору є 136 країн. Узгодженню патентних систем сприяє тристороннє співробітництво між Патентним відомством Японії (JPO), Відомством США в справах патентів і торгових знаків (USPTO) і Європейським патентним відомством (EPO). Нині три вищезгадані організації контролюють 75% обсягу міжнародної діяльності в галузі патентування. Стандартизація певних процедур, які запроваджені в цих організаціях, вважається суттєво необхідною для розвитку галузі патентування [1].

Усі власники патентів зобов'язані в обмін на патентний захист публічно розкривати інформацію про свій винахід з метою розширення загального обсягу технічних знань у світі. Такий постійно зростаючий обсяг суспільних знань сприяє подальшій творчості та інноваціям інших людей. Таким чином, патенти

забезпечують не лише захист для власника, але й цінну інформацію та натхнення для майбутніх поколінь дослідників і винахідників.

1.3. Об'єкти права інтелектуальної власності

Патент – це документ що посвідчує державне визнання технічних рішень винаходом, корисною моделлю, промисловим зразком та закріплюючий за особою, якій він виданий, виключне право на використання певного об'єкта інтелектуальної власності [7].

Інтелектуальна власність (ІВ) відноситься до будь-якого первинного творіння людського інтелекту, такого як художня, літературна, технічна або наукова творчість. Права інтелектуальної власності – це юридичні права, надані винахіднику або автору для захисту його винаходу або творіння протягом певного періоду часу.

Р. Кірін, В. Хоменко та І. Коросташова [7] наводять класифікацію об'єктів права інтелектуальної власності:

Рис. 1.2. Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності

За сформованою історичною традицією результати технічної творчості називають об'єктами права промислової власності, або «промисловою власністю». Поняття «промислова власність» іноді помилково ототожнюється з матеріальними об'єктами промисловості – будинками, спорудами, устаткуванням. Однак це не так. Промислова власність – це вид інтелектуальної власності. Слово «промислова» у цьому словосполученні закріпилося, очевидно, у результаті того, що вона застосовується, головним чином, у промисловості, що є сектором економіки, зацікавленим в ній [11].

Таким чином, згідно із законодавством України, об'єктами промислової власності є:

- винахід;
- корисна модель;
- промисловий зразок.

Натомість Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) використовує ширший підхід, визнаючи більше об'єктів промислової власності [42] (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, знаки обслуговування, топографії інтегральних мікросхем, комерційні найменування та позначення, географічні зазначення, а також захист від незаконної конкуренції).

Ця різниця в кількості об'єктів зумовлена тим, що ВОІВ ширше трактує поняття промислової власності, включаючи різні форми ІВ, важливі для комерційної діяльності. Водночас в Україні ці об'єкти можуть мати інший правовий статус або розглядатися як окремі види прав, що не входять до категорії «промислової власності».

Одним із найпоширеніших засобів захисту технічних інновацій вважають патенти на винаходи. Більшість законів, що стосуються охорони винаходів, фактично не містять визначення, що таке винахід. Однак у багатьох країнах винаходи трактуються як нові рішення технічних проблем. Проблема може бути старою або новою, але рішення, щоб бути визнаним як винахід, має бути новим.

Відповідно до ст. 459 (1) Цивільного кодексу (ЦК) України «винахід вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він відповідно до закону є новим, має винахідницький рівень і придатний для промислового використання» [14]. Згідно із чинним законодавством України, об'єктом винаходу може бути продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини) і процес (процес, прийом, спосіб, застосування продукту чи процесу) [12]. Винахід повинен бути новаторським, оскільки його новизна оцінюється на глобальному рівні. Винахід вважається новим, якщо його сутність не була відома на поточному етапі технічного розвитку.

Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» також встановлює перелік технологічних об'єктів, на які не поширюється правова охорона (тобто, вони не можуть бути визнані винаходами). До таких результатів інтелектуальної творчості належать [12]:

- сорти рослин і породи тварин;
- біологічні в своїй основі процеси відтворення рослин та тварин, що не відносяться до небіологічних та мікробіологічних процесів;
- компонування напівпровідникових виробів;
- результати художнього конструювання;
- процеси клонування людини та ін.

Ці об'єкти виключені з переліку об'єктів винаходів, оскільки вони не є технічними (технологічними) рішеннями.

Корисні моделі містяться в законодавстві понад 50 країн, а також у міжнародних угодах Африканської регіональної організації інтелектуальної власності (ARIPO) та Африканської організації інтелектуальної власності (OAPI). Крім того, деякі країни, такі як Австралія та Малайзія, передбачають охоронні документи, які називаються інноваційними патентами або корисними інноваціями, подібними до корисних моделей. В інших країнах, таких як Ірландія та Словенія, існує короткостроковий патент, що прирівнюється до корисної моделі.

Згідно зі ст. 460 (1) ЦК «корисна модель вважається придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї, якщо вона відповідно до закону є новою і придатною для промислового використання» [14]. Об'єктом корисної моделі, правова охорона якій надається згідно з цим Законом, може бути пристрій або процес (спосіб) [12].

Таким чином, різниця між винаходом і корисною моделлю проявляється в умовах патентоздатності, яку наводять В. Семків та Р. Шандра [15] на рис. 1.3.:

Умови патентоздатності	Новизна ⁹⁹	Винахідницький рівень ¹⁰⁰	Промислова придатність ¹⁰¹
винаходу	+	+	+
корисної моделі	+	-	+

Рис. 1.3. Умови патентоздатності винаходу та корисної моделі

Головна відмінність між винаходом та корисною моделлю полягає в тому, що корисна модель не повинна відповідати такій умові патентоздатності, як винахідницький рівень. Крім того, максимальний строк охорони, передбачений законом для корисної моделі, зазвичай коротший, ніж для патенту на винахід.

За рівнем внеску в науку і техніку корисні моделі є значно нижчими за винаходи, проте із внесенням змін до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» після прийняття чинного ЦК України корисні моделі, по суті, стали «малими винаходами», оскільки об'єкти корисних моделей ті ж самі, що і об'єкти винаходів (раніше це були лише конструктивні виконання пристроїв) [3].

Ще одним об'єктом патентного права є промисловий зразок. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», промисловий зразок – це результат творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання [13]. Промисловий зразок вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він, відповідно до закону, є новим і має індивідуальний характер (ст. 461 ЦК України).

Промисловим зразком може бути зовнішній вигляд виробу або його частини, що визначається, зокрема, лініями, контурами, кольором, формою,

текстурою та/або матеріалом виробу, та/або його оздобленням. Об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу й призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб (ст. 5 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки»).

З юридичної точки зору, промисловий зразок надається в багатьох країнах, відповідно до системи реєстрації, для захисту оригінальних, декоративних і нефункціональних особливостей продукту, що є результатом дизайнерської діяльності. Естетична привабливість є одним з основних факторів, що впливають на вибір товару споживачами.

Не можуть одержати правову охорону як промислові зразки [15]:

- об'єкти архітектури (крім малих архітектурних форм), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;
- друкована продукція;
- об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних до них речовин тощо.

Отже, інтелектуальна власність є результатом творчої діяльності, що охоплює права на промислову власність, об'єктами якої є винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Промислова власність відіграє важливу роль у розвитку технологій та комерційній діяльності, забезпечуючи захист інновацій від незаконного використання.

1.4. Принципи перекладу патентів

Враховуючи роль патентів у механізмі захисту інтелектуальної власності, особливості підготовки та оформлення патентних заявок, а також характерні риси цього жанру, можна сформулювати загальні принципи, які стануть корисними для вдосконалення перекладацької практики.

Під час перекладу патентів важливо враховувати, що переклад зазвичай використовують разом з оригінальним текстом. Основним підходом до

перекладу патентних документів є так званий «дзеркальний переклад». Це зумовлено тим, що патенти мають унікальну термінологію та структуру, які складно точно передати іншою мовою без втрати змісту. «Дзеркальний переклад» передбачає розташування оригінального тексту на одній сторінці поруч із перекладом, де рядки оригіналу (зліва) мають бути розміщені на тому самому рівні з відповідними рядками перекладу (справа). Такий метод забезпечує точність відтворення технічного та юридичного змісту документу, а також полегшує його сприйняття читачем. Розглянемо на прикладі таблиці 1:

Таблиця 1

Відтворення «дзеркального перекладу»

Оригінальний текст	Переклад
The ornamental design for a storage and carry case for telemedicine devices, as shown and described.	Декоративний дизайн кейсу для зберігання та перенесення телемедичних пристроїв, як показано та описано.

Навіть якщо документ читають лише однією мовою, переклад залишається важливою частиною і впливає на сприйняття користувачів. У деяких випадках, таких як судові розгляди чи заперечення, переклад може мати вирішальне значення, адже він слугує не лише для інформування щодо технічного змісту винаходу, а й як юридичний доказ, що може впливати на вирішення питань про порушення чи оскарження прав.

Патентний переклад можна розглядати як приклад документального перекладу, відповідно до концепції, запропонованої К. Норд [25]. Такий переклад слугує для збереження комунікації між автором оригінального тексту та його адресатом. Читач цільового тексту перебуває в позиції спостерігача за комунікативною ситуацією вихідного тексту. Також дослідниця протиставляє документальний переклад інструментальному перекладу, який має власну комунікативну мету в культурі перекладу. У випадку патентів основною метою перекладу є точна передача змісту оригінального тексту, зокрема формули винаходу, щоб зберегти зв'язок із намірами автора-винахідника або його представника, які прагнуть офіційно запатентувати свій винахід.

У документальному перекладі важливу увагу приділяють збереженню особливостей оригінального тексту, щоб підкреслити їх для читача перекладу. Наприклад, використання синтаксично наближеного перекладу дозволяє зберегти характерні риси оригіналу, що може бути корисним для лінгвістичного або літературного аналізу. У випадку патентного перекладу, а також інших офіційних документів, таких як свідоцтва про народження, смерть, шлюб, паспорти чи академічні довідки, від перекладача очікують максимально точного відтворення змісту. Це передбачає «буквальний» підхід, який забезпечує точну передачу формули винаходу та його опису, зберігаючи при цьому ключові особливості оригіналу [27, с. 128].

Замовники зазвичай не знайомі з терміном «документальний переклад», проте вони можуть наполягати на дослівному перекладі, не завжди чітко пояснюючи, що саме мається на увазі. У контексті перекладу патентів це означає, що структура речень та лексика формули винаходу зберігаються там, де це доцільно, навіть якщо результат виглядає дещо громіздким, але залишається зрозумілим для читача перекладу. Часто замовники очікують, що переклад буде відображати структуру оригінального тексту, дозволяючи легко зіставляти обидва документи. Для перекладача це означає уникнення об'єднання або членування речень, дотримання пунктуації оригіналу там, де це можливо, та вибір лексики, близької до тексту джерела, якщо це допустимо з точки зору цільової мови.

Під час роботи над перекладом патентів важливо враховувати, що такі тексти часто використовуються в патентних пошуках або при запереченнях проти видачі патентів, де навіть найменші деталі можуть мати вирішальне значення. Тому перекладач має забезпечити максимальну узгодженість перекладу, ретельно перевіряючи всі елементи, такі як нумерація, перехресні посилання та посилання на креслення. Це дозволяє виявляти можливі неточності в оригіналі, наприклад, неправильні позначення або розбіжності між текстом і схемами.

У разі виявлення таких невідповідностей їх необхідно відобразити в перекладі, додаючи примітку перекладача для пояснення. Це допоможе користувачам перекладу, зокрема патентним експертам, юристам або спеціалістам, оцінити значення помилки чи розбіжності. Додавання приміток перекладача, хоча й не завжди є прийнятним в інших видах перекладу, однак у випадку з патентами є загальноприйнятою та корисною практикою.

У патентних заявках використовуються елементи юридичної мови і стилю, включаючи деякі формульні вирази, які з'являються у всіх або більшості патентів. М. Олохан [27, с. 130] розглядає деякі фрази, які часто зустрічаються у формулі винаходу та в англійських патентах в цілому:

- *is associated with;*
- *one/another/a further embodiment of the invention;*
- *as claimed in claim;*
- *in a known manner/in the/a (same/similar) manner (as) previously described/shown.*

Отже, під час перекладу патентів корисно визначити перелік поширених і повторюваних формулювань в оригіналі та цільовому тексті та ознайомитися з ними, щоб використовувати їх у своїх перекладах.

Патенти, зокрема формула винаходу, мають тенденцію до використання узагальненого опису, що контрастує з іншими технічними жанрами, де кожен компонент позначається конкретним терміном. Патентна заявка може вводити нові технічні концепції, для яких ще не існує усталеного терміна. Однак узагальнене описання технічних компонентів або процесів має практичну мету в патентних документах. Часто ці компоненти ще не створені або не реалізовані, і їхні складові чи форма можуть бути невизначеними. М. Олохан [27, с. 131] наводить уривок, в якому зазначається велика кількість компонентів винаходу, які позначено загальними термінами, такими як *пристрій, засіб, механізм, система* чи *елемент*. Перекладачам патентів зазвичай не слід намагатися уточнити точну природу цих понять. Замість того, щоб застосовувати терміни з інших технічних контекстів, які відносяться до вже вироблених технологій,

перекладачам краще використовувати загальну лексику, що відповідає засобам, пристроям, системам тощо, щоб зберегти функціональний опис без додаткових характеристик. Такий загальний підхід також зберігається через використання типових термінів для механічних частин або компонентів [27, с. 131].

Як зазначає М. Олохан [27, с. 132], можна виявити виражену тенденцію до використання повторюваної номіналізації для позначення понять, а також похідних прикметників і прислівників, більшість з яких є відносно новими. Це абстрагування процесів і якостей, які виступають як об'єкти (позначені іменниками) та є типовою рисою технічної та наукової англійської мови. Також можна виділити обмежений перелік повторюваних дієслів, багато з яких позначають функціональний рух апарату. Лексична варіативність, що має виключно стилістичну мету, не рекомендується в патентних документах (як у вихідному тексті, так і в перекладі), оскільки ступінь повторюваності, виявлений у перекладі, зазвичай буде збережений у цільовому перекладі.

Таким чином, використання «дзеркального перекладу», документального та інструментального перекладів, юридичної мови, загальної лексики, номіналізації допомагає адаптувати текст до вимог іншої мови без втрати сенсу. Дотримання цих принципів у перекладі патентів сприяє створенню якісних документів, що відповідають міжнародним стандартам і забезпечують ефективну комунікацію в галузі інтелектуальної власності.

Висновки до розділу 1

Патент – це юридичний і технічний документ, який надає повноваження та конкретні права винахіднику. Протягом багатьох років кожен уряд розробляв чітке патентне законодавство, щоб точно визначити, що є патентоспроможним, які елементи повинні бути частиною патенту, і які кроки необхідно зробити для отримання та захисту інтелектуальної власності.

Патент закріплює виключні права, що надаються суверенною державою винахіднику або правонаступнику на обмежений період в обмін на детальне публічне розкриття винаходу. Захист інтелектуальної власності (ІВ) за допомогою патентів запобігає виробництву, продажу, експорту або використанню винаходу третіми особами без відповідного дозволу. Таким чином, це форма права ІВ, яку не слід плутати з іншими видами прав, такими як авторські права, знаки обслуговування та торговельні марки.

Патент гарантує додатковий прибуток. Власник може або продати патент, передавши свої права новому власнику, або видати ліцензію, що дозволяє іншій особі використовувати запатентований винахід за певну плату.

Запатентувати можна багато чого – від конкретних предметів до процесів і хімічних формул. Хоча кожна держава або міжнародна організація ухвалює власне патентне законодавство, можна виділити три загальні вимоги до патентоспроможності: новизна, винахідницький рівень (оригінальність) і промислова придатність.

Таким чином, не кожен виріб або ідея є патентоспроможними. Наприклад, наукові теорії та математичні методи, естетичні витвори, правила і методи ведення бізнесу та програми для комп'ютерів не можуть вважатися патентоспроможними. Важливо звернутися за порадою до патентного повіреного, якщо є сумніви щодо того, чи є ідея патентоспроможною. Після того, як винахідник переконався, що винахід відповідає всім критеріям патентоспроможності, він повинен вибрати тип патенту, який найкраще відповідає його потребам.

Патенти мають широке економічне значення. Вони заохочують подальші інвестиції в науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) і сприяють технічним інноваціям, які мають вирішальне значення для конкурентоспроможності та загального економічного зростання. Для того, щоб захистити інтереси винахідників і забезпечити досягнення кінцевої мети системи, всі юрисдикції світу розробили певні обмеження та застереження щодо виключного права, яке надає патент. Коли фізична або юридична особа порушує права іншої особи, її можуть звинуватити в порушенні патентних прав, яке юридично не схвалюється і може призвести до величезного штрафу, якщо власник патенту звернеться до суду.

Переклад патентів є складним процесом, який базується на чітких принципах, що сприяють збереженню змісту та юридичної точності документа. Одним із ключових підходів є «дзеркальний переклад», який забезпечує структурне співвідношення між оригіналом і перекладом, полегшуючи розуміння тексту. Використання документального та інструментального перекладів дозволяє адаптувати документ до специфіки мови перекладу, залишаючи при цьому незмінним технічний і правовий зміст. Особливу увагу приділяють юридичній мові та стилю, які гарантують відповідність перекладу правовим нормам. Застосування загальної лексики, уникнення надмірної кількості дієслів, акцент на номіналізації та повторюваних конструкціях допомагають зберегти формальність і нейтральність викладу.

РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАТЕНТІВ

2.1. Структура патентної заявки

Патентна заявка – це офіційний запит, що подається до патентного відомства для отримання правової охорони винаходу [43]. Успішно подана та схвалена патентна заявка може призвести до отримання патенту, який надає винахіднику виключні права на виготовлення, використання або продаж винаходу протягом певного періоду.

Патентне законодавство кожної країни встановлює суворі правила щодо того, коли заявка повинна бути подана у зв'язку з певними подіями. Ці події можуть бути різними, як, наприклад, перша дата спроби комерційного використання, перша дата експорту або перша дата публічного розкриття.

Навіть якщо таких часових обмежень немає, патентний повірений повинен намагатися заповнити і подати патентну заявку якнайшвидше. Завжди існує ризик того, що третя сторона може подати заявку на винахід, подібний до винаходу клієнта, і в цьому випадку будь-яка затримка з вини патентного повіреного буде основною причиною відмови у видачі патенту клієнту.

Патентна заявка, що подається, повинна містити ім'я (імена) винахідника (винахідників). Перед подачею заявки на патент, патентний повірений повинен запитати свого клієнта, хто є винахідником, а потім підтвердити, чи має право на винахідництво винахідник, вказаний клієнтом.

У деяких країнах може бути загальноприйнятою практикою вказувати всіх членів дослідницької групи як спільних винахідників, незалежно від ступеня індивідуального внеску у винахід. Культурно прийнято вказувати в якості знаку поваги керівника досліджень і розробок або провідного професора, який не зробив істотного внеску у створення винаходу. Неправильна ідентифікація винахідника(ів) може спричинити проблеми після подання заявки, наприклад, призвести до оскарження як шахрайство або незаконне привласнення, що може зробити виданий патент недійсним або навіть таким, що не підлягає захисту.

Хоча поняття винахідництва відрізняється в різних юрисдикціях, загальним критерієм у контексті патентної системи є те, що особа повинна зробити творчий внесок у винахідницьку концепцію заявленого винаходу. Наприклад, у Сполучених Штатах особа, яка зробила внесок у розробку концепції винаходу, має право бути винахідником, тоді як хтось інший, хто просто діяв під керівництвом цієї особи, не має такого права. Аналогічно, в Японії винахідником може бути лише особа, яка брала безпосередню участь у творчому процесі створення заявленого винаходу. На противагу цьому, керівник, який просто керує винахідниками, особа, яка просто виконує вказівки дослідника щодо збору даних або проведення експериментів, або особа, яка просто надала винахіднику кошти та засоби, не може мати такого права [43].

Таким чином, після того, як патентний повірений зрозуміє суть винаходу, він може приступити до підготовки патентної заявки. Структура патентної заявки ретельно організована, щоб відповідати юридичним і технічним вимогам патентних відомств. Кожен розділ має чітко визначену мету, що сприяє ясності, повноті та захищеності патенту в разі його видачі.

Назва є першим компонентом заявки і повинна чітко та стисло описувати суть винаходу. Вона дає читачеві швидке уявлення про сферу застосування або основне призначення винаходу. Зазвичай заявник обирає назву патенту, але іноді патентне відомство пропонує змінити її в процесі експертизи. Візьмемо до прикладу фрагмент патентної заявки на винахід [49], де зображено назву заявки, перераховано винахідників, зазначено номер та дату її подання (див. Рис. 2.1.):

(19) **United States**
 (12) **Patent Application Publication**
Fathallah et al.

(54) **SYRINGE HOLDING SYSTEM**

(76) Inventors: **Marwan A. Fathallah**, Mundelein, IL (US); **Scott I. Biba**, Highland, WI (US); **William E. Tourdot**, Saint Paul, MN (US)

Correspondence Address:
BRIAN R. WOODWORTH
275 N. FIELD DRIVE
DEPT. NLEG BLDG H-1
LAKE FOREST, IL 60045-2579 (US)

(21) Appl. No.: **11/322,675**

(22) Filed: **Dec. 30, 2005**

(51)

(52)

(57)

A sy
 elon
 The
 with
 mult
 The
 onto
 a hc
 mou
 ing ;
 tube

Рис. 2.1. Елементи патентної заявки: назва, винахідники, номер і дата подання

Також у патентній документації часто використовується термін «власник» (assignee), особливо в патентах США та міжнародних патентних документах. Він використовується насамперед для позначення законного власника патентних прав, відмінного від винахідника, який є первинним творцем [28]. Даний термін означає фізичну або юридичну особу, яка володіє правами на патент і має право використовувати, ліцензувати або продавати запатентований винахід. Як приклад, візьмемо іншу патентну заявку [47] (див. Рис. 2.2.):

- (71) Applicants: **GUANGZHOU CENTURY CLINICAL RESEARCH CO., LTD**, Guangzhou (CN); **GUANGZHOU XIN-CHUANGYI BIOPHARMACEUTICAL CO., LTD**, Guangzhou (CN); **GUANGZHOU WELMAN NEW DRUG R&D CO., LTD.**, Guangzhou (CN); **XIANGBEI WELMAN PHARMACEUTICAL CO., LTD**, Changsha, Hunan (CN); **NANJING KANGFUSHUN PHARMACEUTICAL CO., LTD**, Nanjing, Jiangsu (CN)
- (72) Inventors: **Mingjie SUN**, Guangzhou (CN); **Tianyu SUN**, Guangzhou (CN); **Changqing LI**, Guangzhou (CN)
- (73) Assignees: **GUANGZHOU CENTURY CLINICAL RESEARCH CO., LTD**, Guangzhou (CN); **GUANGZHOU XIN-CHUANGYI BIOPHARMACEUTICAL CO., LTD**, Guangzhou (CN); **GUANGZHOU WELMAN NEW DRUG R&D CO., LTD.**, Guangzhou (CN); **XIANGBEI WELMAN PHARMACEUTICAL CO., LTD**, Changsha, Hunan (CN); **NANJING KANGFUSHUN PHARMACEUTICAL CO., LTD**, Nanjing, Jiangsu (CN)

Рис. 2.2. Учасники патентної заявки

Кожному пункту передує кодовий номер у круглих дужках, відомий як код INID (Internationally Agreed Numbers for the Identification of Data – міжнародно узгоджені номери для ідентифікації даних). Цей код дозволяє отримати найважливіші дані в патенті незалежно від мови, зазначеної на титульній сторінці.

На першій сторінці може бути позначення «РСТ», яке означає договір про патентну кооперацію, учасниками якого є понад 150 держав-учасниць. «РСТ» дозволяє отримати патентну охорону винаходу одночасно у великій кількості країн шляхом подання однієї «міжнародної» патентної заявки замість подання декількох окремих національних або регіональних патентних заявок [30]. Видача патентів залишається під контролем національних або регіональних патентних відомств на так званій «національній фазі». Прикладом може слугувати наступний рисунок 2.3. [47]:

(21) Appl. No.: 17/441,885
 (22) PCT Filed: May 9, 2020
 (86) PCT No.: PCT/CN2020/089422
 § 371 (c)(1),
 (2) Date: Sep. 22, 2021

Рис. 2.3. Зазначення договору про патентну кооперацію

Наступним пунктом йде дата пріоритету іноземної заявки (Foreign Application Priority Data) – це інформація про попередню патентну заявку, подану в іншій країні, яка встановлює дату пріоритету винаходу. Ця дата пріоритету має важливе значення, оскільки вона визначає дату першого подання заявки на винахід, надаючи їй перевагу перед більш пізніми заявками в усьому світі. Заява про іноземний пріоритет дозволяє винахідникам отримати патентну охорону в багатьох країнах. Відповідно до Паризької конвенції, заявник має 12 місяців від цієї дати для подання заявок в інших країнах-учасниках, зберігаючи при цьому первісну дату подання для цілей пріоритету. У свою чергу, охорона застосовуватиметься з дати пріоритету й надалі у відповідних країнах [5].

Наступною важливою умовою є класифікація опублікованої заявки (Publication Classification), яка може мати позначення, такі як USPTO, CPC, IPC. Патентна класифікація – це система організації всіх патентних документів США та інших технічних документів у певні технологічні групи, що базуються на спільному об'єкті. З 1 січня 2013 року USPTO перейшло від використання патентної класифікації США (USPC) до системи спільної патентної класифікації (CPC), розробленої у співпраці з Європейським патентним відомством (ЄПВ). CPC зараз прийнята багатьма країнами світу.

Спільна патентна класифікація (CPC) є розширенням міжнародної патентної класифікації (IPC) і знаходиться під спільним управлінням ЄПВ та Відомства США з патентів і торговельних марок (USPTO). Вона поділяється на дев'ять розділів, А-Н та Y, які, в свою чергу, поділяються на класи, підкласи, групи і підгрупи. Існує приблизно 250 000 класифікаційних позицій [20].

Дані коди присвоєні патенту, дозволяють згрупувати його та знайти в межах певної технічної галузі, що робить класифікацію надзвичайно важливою для вивчення, дослідження та розуміння патентів у різних юрисдикціях. Візьмемо до прикладу патентну заявку [47] (див. Рис. 2.4.) та патент на промисловий зразок [48] (див. Рис. 2.5.):

(30) **Foreign Application Priority Data**

Apr. 27, 2020 (CN) 202010341811.3

Publication Classification

(51) **Int. Cl.**

A61K 38/47 (2006.01)
A61P 31/14 (2006.01)
A61K 31/704 (2006.01)
A61K 31/215 (2006.01)
A61K 31/513 (2006.01)
A61K 31/427 (2006.01)
A61K 31/4965 (2006.01)
A61K 31/7056 (2006.01)
A61K 31/675 (2006.01)
A61K 31/4706 (2006.01)
A61K 31/4045 (2006.01)
A61K 45/06 (2006.01)
A61K 38/21 (2006.01)

(52) **U.S. Cl.**

CPC *A61K 38/47* (2013.01); *A61P 31/14* (2018.01); *A61K 31/704* (2013.01); *A61K 31/215* (2013.01); *A61K 31/513* (2013.01); *A61K 31/427* (2013.01); *A61K 31/4965* (2013.01); *A61K 31/7056* (2013.01); *A61K 31/675* (2013.01); *A61K 31/4706* (2013.01); *A61K 31/4045* (2013.01); *A61K 45/06* (2013.01); *A61K 38/21* (2013.01)

(22) Filed: **Sep. 1, 2015**

(51) **LOC (10) Cl.** 03-01

(52) **U.S. Cl.**

USPC **D3/203.3**

(58) **Field of Classification Search**

USPC D3/201, 203.1, 203.3, 203.6, 203.7, D3/203.8, 206, 295, 305; D28/73, 83; D24/186, 200

(Continued)

(56) **References Cited**

U.S. PATENT DOCUMENTS

1,481,194 A * 1/1924 Fischer G01F 11/12
220/503

2,013,281 A * 9/1935 McCalla A61B 50/312
206/38

(Continued)

Primary Examiner — John Windmuller

Assistant Examiner — Steven Czyn

(74) *Attorney, Agent, or Firm* — Ash Tankha; Lipton, Weinberger & Husick

Рис. 2.4. Дата пріоритету та класифікація

Рис. 2.5. Цитовані джерела

На рис. 2.5. зображено цитовані джерела (References Cited), що означає список посилань, які були розглянуті патентним відомством під час проведення експертизи. Іншими словами, експерт дійшов висновку, що формула патенту є патентоспроможною на основі рівня техніки, описаного в цих джерелах.

Третій стороні буде дуже важко використати будь-яке з посилань, перелічених у цьому пункті, щоб оскаржити чинність патенту (наприклад, у процедурі захисту прав інтелектуальної власності), оскільки вважається, що патентне відомство виконало свою роботу правильно під час первинної експертизи патенту.

На титульній сторінці також знаходиться реферат (Abstract) – стислий виклад винаходу, обмежений певною кількістю слів. Як правило, він включає

ключові ознаки, перераховані в формулі винаходу, і в першу чергу є допоміжним засобом для тих, хто проводить патентний пошук і читає патентну документацію, надаючи загальне уявлення про винахід.

Реферат повинен бути настільки стислим, наскільки це дозволяє розкриття (бажано від 50 до 150 слів, якщо він складений англійською мовою або в перекладі на англійську мову); не повинен містити тверджень про передбачувані переваги або цінність заявленого винаходу [34]. Розглянемо на прикладі патентної заявки [49] (див. Рис. 2.6.):

(57)

ABSTRACT

A syringe holder includes a body with a syringe retainer, an elongated finger and a stop member connected to the body. The finger inserts longitudinally into a socket on a pump without the aid of tools and permits the holder to move in multiple planes. The stop member limits such movement. The stop member can include a clip for releasably clamping onto a portion of a pump. The syringe retainer can include a hole in the body and may optionally include an adaptor mounted in or extending into the hole for detachably attaching a syringe. The syringe holder can be incorporated into a tube set assembly or an infusion system.

Рис. 2.6. Реферат патентної заявки

Деякі патентні заявки містять репрезентативне креслення (Representative Drawing) у вигляді зображення на першій сторінці опублікованого патенту або патентної заявки і слугує швидким візуальним орієнтиром щодо винаходу, допомагаючи читачам зрозуміти його загальну функцію або структуру без необхідності читати повний текст патенту. Не кожна патентна заявка містить репрезентативне креслення. Його наявність залежить від характеру винаходу та вимог патентного відомства. Прикладом слугуватиме креслення патентної заявки системи тримання шприца [49] (див. Рис. 2.7.):

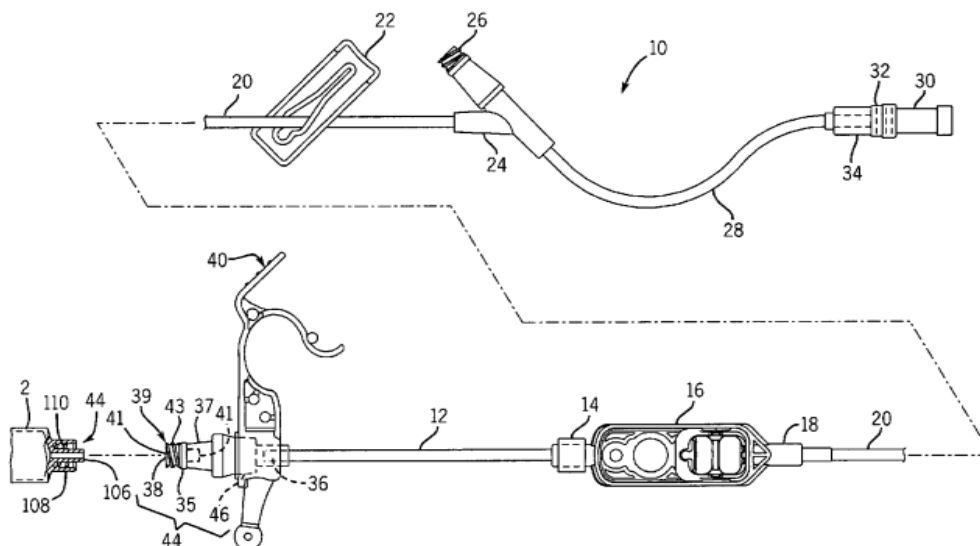

Рис. 2.7. Репрезентативне креслення

За рідкісними винятками (наприклад, якщо винахід стосується хімічної сполуки або медикаментів), більшість патентів США містять креслення (фігури). Вони розташовані відразу після титульної сторінки. Креслення допомагають читачеві зрозуміти сутність винаходу та показують всі заявлені елементи. Зазвичай вони вимагаються, якщо є необхідність для більшого розуміння винаходу.

Наступним розділом йде галузь техніки (Technical Field) – короткий опис типу винаходу, якого стосується патент. У патентній заявці описує загальну область або технічну сферу, до якої відноситься винахід. Цей розділ слугує вступом, що надає інформацію про винахід і вказує на його актуальність у конкретній галузі промисловості або сфері техніки.

Включення чіткої і точної галузі техніки допомагає забезпечити правильну класифікацію патентної заявки і сприяє як процесу експертизи, так і майбутньому пошуку споріднених патентів. Це також допомагає встановити базові знання, на основі яких буде оцінюватися винахід, забезпечуючи основу для розуміння його новизни та значущості. Розглянемо наступний приклад [47] (див. Рис. 2.8.):

**MEDICAMENT AND FOOD FOR
PREVENTING OR TREATING NOVEL
CORONAVIRUS PNEUMONIA COVID-19
AND USE THEREOF**

TECHNICAL FIELD

[0001] The present invention relates to the field of medicine, and in particular, to a medicament and food for preventing or treating the novel coronavirus pneumonia COVID-19 and the use thereof.

Рис. 2.8. Галузь техніки

Наступними слідують передумови створення винаходу (Background of the Invention) – це опис рівня техніки, про який відомо патентовласнику, зазвичай із зазначенням недоліків, які заявлений винахід має на меті подолати. У цьому розділі зазначається галузь техніки, до якої належить винахід, відомий рівень техніки та критика прототипу [16]. Він визначає основу для винаходу та може бути корисним джерелом відповідного рівня техніки при оцінці обґрунтованості формули винаходу, хоча патентовласник не зобов'язаний бути точним або повним у своєму огляді рівня техніки. Цей розділ забезпечує основу для розуміння того, навіщо потрібен винахід, і підкреслює його потенційні переваги над існуючими рішеннями. Прикладом слугуватиме опис системи тримання шприца [49] (див. Рис. 2.9.):

SYRINGE HOLDING SYSTEM

BACKGROUND OF THE INVENTION

[0001] The present invention generally relates to the field of medical devices. More particularly, the invention relates to a syringe holding system for detachably mounting a syringe on a medical pump. The syringe holding system includes a syringe holder, which can be incorporated into a medical tube set assembly or an infusion system.

[0002] The syringe is a medical device that is often used to deliver fluids such as drugs, contrast agents, and the like. In fact, many drugs are prepackaged in syringes for delivery. However, there is a need to hold the syringe in the proper orientation while applying force to the plunger or piston of the syringe to expel fluid.

[0003] Some motorized infusion pumps utilize a syringe mounted thereon and a motor driven plunger driver assembly for moving the syringe plunger to expel fluid. The mounting mechanisms are often complex and costly to produce.

Рис. 2.9. Передумови створення винаходу

Після передумов створення винаходу йде стислий опис винаходу (Summary of the Invention), який розкриває характер і сутність винаходу, а також висвітлює його мету. Зміст цього розділу відповідає винаходу, заявленому в пунктах патентних позовів. Сутність винаходу викладається взагалі, проте просте відтворення (переписування) тексту формули винаходу вважається неприйнятним. Назва «стислий опис» полягає насамперед у тому, щоб викласти резюме винаходу простою і зрозумілою мовою, не пов'язаною з правилами складання пунктів формули винаходу [16]. Як приклад можна розглянути рисунок з патентної заявки [49] (див. Рис. 2.9.):

SUMMARY OF THE INVENTION

[0008] The present invention generally relates to a syringe holding system for detachably mounting a syringe on a medical pump. The syringe holding system includes a syringe holder, which can be incorporated into a medical tube set assembly or an infusion system.

[0009] The syringe holder of this invention includes a body. A syringe retainer is connected to the body. An elongated finger connects to and extends outwardly from the body. The finger is adapted to be inserted longitudinally without aid of tools into a socket on a medical pump so as to permit pivotal movement of the syringe holder in a plurality of planes once inserted. A stop member connected to the body limits the pivotal movement of the syringe holder.

[0010] In one aspect of the invention the stop member is a clip that has jaws that releasably clamp onto a portion of the pump, such as the pump handle for example, to limit the

Рис. 2.10. Стислий опис винаходу

Таким чином, даний фрагмент містить чіткий і стислий опис сутності, принципу дії та призначення винаходу. Мета цього розділу – допомогти патентному експерту та будь-кому, хто шукає інформацію про рівень техніки, зрозуміти унікальні особливості винаходу.

Загалом, стислий опис є важливою частиною будь-якої патентної заявки, оскільки він надає чіткий і детальний опис унікальних ознак і переваг винаходу. Включивши добре написаний опис, винахідники можуть підвищити свої шанси на отримання патенту і захист своєї інтелектуальної власності.

Розглянемо наступний розділ «Стислий опис креслень» (Brief Description of the Drawings), який у патентній заявці містить огляд кожної фігури або схеми, що міститься в ній. Кожне креслення нумерується (наприклад, Fig. 1, Fig. 2) і на нього робиться окреме посилення в описі. Також згадуються важливі частини кожної фігури, іноді з позначеннями або цифрами для більшої ясності. Прикладом цього є Рис. 2.11. [49]:

BRIEF DESCRIPTION OF THE DRAWINGS

[0013] FIG. 1 is a perspective view of a tube set assembly that includes a syringe holder according to the present invention.

[0014] FIG. 2 is a perspective view of a syringe holder according to one embodiment of the present invention.

[0015] FIG. 3 is a side elevation view of the syringe holder of FIG. 2.

[0016] FIG. 4 is a top plan view of the syringe holder of FIG. 2.

[0017] FIG. 5 is bottom view of the syringe holder of FIG. 2.

Рис. 2.11. Стислий опис креслень

Від заявника на патент за законом вимагається надати креслення винаходу, якщо це потрібно для розуміння винаходу. Креслення повинно показувати кожну ознаку винаходу, визначену у формулі винаходу, та повинно бути у формі, що встановлена правилами патентного відомства. Відомство визначає розмір аркуша, на якому робиться креслення, тип паперу, поля та інші деталі, пов'язані з розробкою креслення [16].

У наступному розділі «повного опису найкращих варіантів здійснення винаходу» (Detailed Description of the Preferred Embodiments) викладаються переваги, що забезпечуються заявленим винаходом. Повний опис майже не відрізняється від попереднього. Він лише більш відпрацьований за формою і може бути трохи конкретнішим за змістом. При викладенні цього розділу заявники посиляються на позиції, вказані в кресленнях, якщо, звичайно, вони є у заяві [16].

Повний опис повинен містити всю необхідну інформацію. Він повинен бути достатньо чітким і змістовним, щоб бути зрозумілим для інших, таким, щоб

дозволити фахівцю в даній галузі повністю відтворити винахід, не потребуючи додаткових деталей. Наприклад, Рис. 2.12. [49]:

DETAILED DESCRIPTION OF THE
PREFERRED EMBODIMENTS

[0026] While the present invention is susceptible of embodiment in various forms, there is shown in the drawings and will be described hereinafter a presently preferred embodiment, with the understanding that the present disclosure is to be considered as an exemplification of the invention, and is not intended to limit the invention to the specific embodiment or embodiments illustrated.

[0027] FIG. 1 shows a tube set assembly 10 including a syringe holder 40 according to the present invention. The tube set assembly 10 includes a first tube 12 with a distal end fluidly connected with the inlet 14 of a pump cassette 16.

Рис. 2.12. Повний опис найкращих варіантів здійснення винаходу

Ще однією найважливішою частиною патенту є формула винаходу (Claims; What is claimed is). Вона встановлює і визначає обсяг виключних прав, що надаються патентом. Іншими словами, вони описують, що охоплює або не охоплює патент. Кожен елемент формули винаходу повинен бути показаний на кресленнях і описаний у детальному описі. Формула винаходу є юридично чинною частиною патентної заявки, і на основі формули визначається, чи відповідає винахід умовам патентоздатності.

Пункт формули винаходу може бути написаний у незалежній або залежній формі. Незалежний пункт формули – це окремий пункт, який містить всі ознаки, необхідні для визначення винаходу. Залежний пункт формули повинен містити посилання на раніше сформульований пункт і додатково обмежувати його. Пункти формули повинні бути повністю підкріплені і забезпечені описом, а також повинні бути складені як одне речення. Вони мають розташовуватись в порядку зростання обсягу, щоб перший представлений пункт формули був найширшим [38]. Як у патентному описі, так і в пунктах формули повинна використовуватися узгоджена термінологія. Візьмемо до прикладу Рис. 2.13. [49]:

What is claimed is:

1. A syringe holder for detachably mounting a syringe on a medical pump, the syringe holder comprising:

a body;

a syringe retainer connected to the body;

an elongated finger extending outwardly from the body, the finger being adapted to be inserted longitudinally without aid of tools into a socket on a medical pump so as to permit pivotal movement of the syringe holder in a plurality of planes once inserted; and

a stop member connected to the body for limiting the pivotal movement of the syringe holder.

2. A syringe holder in accordance with claim 1, wherein the body has a hole formed therein and the syringe retainer comprises the hole.

Рис. 2.13. Формула винаходу

Отже, правильне написання патентної заявки має важливе значення, оскільки воно безпосередньо впливає на чинність, сферу дії та можливість захисту патенту. Патентні відомства, такі як USPTO, мають суворі вимоги до патентних заявок. Неправильно складена заявка може призвести до затримок, відхилення або збільшення витрат на доопрацювання та повторне подання. Належне оформлення патентної заявки має вирішальне значення для забезпечення надійного правового захисту, ринкових переваг і підтримки майбутнього комерційного використання. Це створює міцний фундамент, який може витримати юридичну перевірку та ефективно захистити інновації винахідника.

2.2. Мовностилістичні особливості патентів

Основна мета та завдання дослідження мовностилістичних особливостей перекладу патентної документації полягає у забезпеченні ясності, точності та юридичної достовірності перекладу. Це дуже важливо, оскільки патенти є офіційними юридичними документами, які визначають обсяг прав інтелектуальної власності на винаходи. Неправильне тлумачення або неточне формулювання може призвести до судових спорів або навіть до втрати патентних прав.

Вивчення мовних аспектів може призвести до глибшого розуміння того, як функціонують лінгвостилістичні особливості в патентах і як перекладачі можуть зберегти ці важливі елементи в різних мовах для забезпечення точної та ефективної юридичної документації.

До таких основних мовностилістичних особливостей патентів, за визначенням М. Олохан [27], належать:

- лексичні повтори;
- анафора;
- загальнонаукова (non-restrictive) термінологія;
- юридична субмова;
- номіналізація.

Як зазначає І. Борковська [4], лексичний повтор – це повторення слова, словосполучення або речення у складі одного висловлювання. Повтори передають додаткову інформацію і часто служать важливим засобом зв'язку між реченнями.

Лексичний повтор виконує дві основні функції: текстову і риторичну [32]. У текстовій функції повтор є головним засобом, за допомогою якого створюється зв'язність у мовленні. Як риторична функція, повтор допомагає розставити акценти та підкреслити важливі ідеї як у письмовій, так і в усній формі. Коли певні слова або фрази повторюються, це підсилює увагу до конкретних частин висловлювання чи змісту, залежно від того, що саме потрібно виділити.

Повторюване використання ключових термінів є важливим стилістичним елементом патентів, що підсилює точність і зрозумілість документа, наприклад: *The use of lysozyme or combinations comprising the lysozyme in preparing a medicament for preventing or treating the novel coronavirus pneumonia COVID-19 and in preparing a food for assisting in preventing or treating the novel coronavirus pneumonia COVID-19 is disclosed [47].* «Виявлено використання лізоциму або комбінацій, що містять лізоцим, у приготуванні лікарського засобу для профілактики або лікування нової коронавірусної пневмонії COVID-19 та у

приготуванні харчового продукту для надання допомоги у профілактиці або лікуванні нової коронавірусної пневмонії COVID-19».

З наведеного прикладу можна зробити висновок, що повторення основних термінів, таких як *lysozyme, preventing or treating, novel coronavirus pneumonia COVID-19*, створює послідовність і підсилює значення цих понять у межах патентного опису. Завдяки лексичному повтору в тексті підкреслюються основні елементи та призначення винаходу, що мінімізує ризик неправильного тлумачення і підвищує точність формулювання.

Наступною особливістю патентів є анафора (єдинопочаток) – стилістична фігура, утворена шляхом повторення однакових звуків, складів, слів, синтаксичних конструкцій на початку речень, віршових рядків чи строф [44]. Розглянемо на прикладі, де використання анафори *A tube set assembly according to claim 12* полегшує читання і сприйняття, дозволяючи читачеві простежити взаємозв'язок між компонентами винаходу, зокрема між адаптером і шприцом.

Цей лінгвістичний прийом є важливим для підтримання зв'язності та чіткості в юридичних і технічних документах, таких як патенти, наприклад: *13. A tube set assembly according to claim 12, wherein the adaptor is rigidly mounted in the hole in the body. 14. A tube set assembly according to claim 12, further comprising a syringe detachably mounted to the adaptor [49].* «13. Набір трубок у збірці за п. 12, в якому адаптер міцно закріплений в отворі корпусу. 14. Набір трубок у збірці за п. 12, що додатково містить шприц, окремо прикріплений до адаптера».

Однак, у патентній документації також можна знайти приклади епіфори, яка є протилежною до анафори. Згідно зі словником української мови [45], епіфора – це стилістичний прийом, який полягає у повторенні однакових виразів, слів або звукосполучень у кінці суміжних або близько розміщених рядків, строф і т. ін.

Розглянемо приклад: *[0015] FIG. 3 is a side elevation view of the syringe holder of FIG. 2. [0016] FIG. 4 is a top plan view of the syringe holder of FIG. 2 [49].*

«[0015] *Fig. 3* – вид збоку тримача шприца за *Fig. 2*. [0016] *Fig. 4* – вид зверху тримача шприца за *Fig. 2*».

У даному випадку епіфора використовується шляхом повторення фрази *the syringe holder of FIG. 2* в кінці кожного речення. Цей повтор підсилює посилення на конкретне креслення та допомагає підтримувати послідовність вживання термінології.

З лексичної точки зору, мова патентів характеризується високим ступенем специфічності. Термінологія, що використовується, є однозначною, монореферентною. Монореферентність – це лексичний параметр, який вказує на те, що слово має тільки одне значення, але не в тому сенсі, що воно має тільки один відповідник, оскільки слова, як правило, мають декілька значень, а в тому сенсі, що в конкретному контексті допускається тільки одне значення [21].

Характерною рисою патентних текстів є велика кількість технічних термінів (тобто наявність специфічних термінів) у тексті та в окремому реченні. Перевага надається іменникам, прикметникам і, зрештою, дієсловом.

Монореферентність патентної лексики приводить до повторення слів у тексті через відсутність синонімії. Повтори зазвичай є ознакою низької якості перекладу, однак у випадку з патентами вони часто використовуються для розширення та полегшення розуміння інформації.

Як зазначає М. Олохан [27, с. 116], з приводу загальнонаукової термінології, перекладачам корисно визначити загальну лексику, що використовується на позначення засобів, пристроїв, систем і т. ін., яку можна вживати в перекладі для збереження функціонального опису без додавання допоміжних характеристик до поняття. Загальний характер опису також можна зберегти через посилення на низку загальних механічних частин або компонентів. Як приклад, візьмемо терміни з патентної заявки [49], *a syringe holder, a syringe retainer, an elongated finger, a stop member, a socket, a medical pump, a clip, a body, an adaptor, a tube set, an infusion system* і т.д.

Через юридично-бюрократичний характер мови патентів широко використовуються сполучники, прислівники та вставні слова, які виконують

роль текстових з'єднувачів і мають на меті підтримувати сильну текстову когезію (зв'язність тексту) [21].

Наступною мовностилістичною особливістю є використання юридичної субмови, яка має спеціалізований стиль та набір мовних засобів, необхідний для опису винаходу в документах. Юридична субмова містить особливі терміни та мовні структури, що дозволяють чітко, однозначно та послідовно викладати зміст винаходу. До них належать найбільш поширені прислівники такі, як *wherein* «де; в якому», *thereof* «з цього», *herein* «в цьому», *hereinafter* «далі», *thereinafter* «надалі»; а також фрази *as shown in Fig.* «як показано на фіг.» та *indicated by the reference number* «на що вказує ідентифікаційний номер» [27, с. 130].

Наведемо приклади з патентів та патентних заявок, які містять юридичну субмову: *herein* «*Because such components are either optional or not particularly relevant to the invention disclosed herein, they are only described briefly below*» [49], *thereof* «*FIG. 21 is a left side elevation thereof, showing the easel in a closed position and the slidable tray in an extended position*» [48], *hereinafter* «*The present invention is described in detail hereinafter with reference to particular embodiments*» [47].

Ще однією особливістю є таке явище, як номіналізація. Згідно з тлумачним словником української мови [46], номіналізація – це особливий різновид трансформації (у 1 знач.), коли реченнєві одиниці замінюються словом у значенні або у функції іменника. Тобто це процес утворення іменника від дієслова або прикметника. Номіналізація допомагає уникнути довгих пояснень і робить документ лаконічним, зосереджуючи увагу на суттєвих деталях.

Розглянемо на прикладах патентної заявки [47]: *However, pulmonary hyperplasia and **obstruction** in the patients with the novel coronavirus pneumonia are severer...; ... in different pharmaceutical products (such as combined **packaging** or combined **medication**); a method for **assisting** in **preventing** or **treating** the novel coronavirus pneumonia COVID-19, the method **comprising administering** a food to a subject in need thereof; The method for **observing** the cytopathic effect was the same as that ...; The **grouping** in a culture plate and the **dosages** of the drugs were as follows*

...; After **inhaling** smoke for a long period of time, animals could suffer from increased *mucus secretion*

Таким чином, у більшості випадків номіналізація призводить до втрати дієслівного навантаження. Як результат, у патентних текстах відбувається спрощення синтаксичних структур, зменшення кількості підрядних речень та збільшення кількості головних речень, подовження речень та використання переважно теперішнього часу.

2.3. Лексико-граматичні особливості патентів

Варто зазначити, що патент має багато спільного з іншими технічними документами. Однією з найпомітніших граматичних особливостей науково-технічних текстів є велика кількість різних видів поширених складних (насамперед – підрядних) речень. При цьому слова, залежні від підмета чи присудка, часто стоять на відстані від слова, яке вони визначають. Характерними рисами таких текстів також є використання складних підрядних об'єктних та атрибутивних речень [2]. Підрядні речення часто вводяться за допомогою таких слів, як *wherein*, *whereby* та *thereof*.

Наведемо приклад складного речення з використанням слова **wherein**: 7. *A syringe holder in accordance with claim 1, wherein the stop member includes a clip adapted to engage a portion of a medical pump* [49]. «7. Тримач шприца за п. 1, в якому упорний елемент містить затискач, пристосований для зчеплення з частиною медичного насоса».

Розглянемо більш детально граматичні особливості патентів, які виокремила Т. Аношкова [2]. В англомовних патентних текстах часто вживається пасивний стан. Основна увага приділяється функціональності та структурі самого винаходу, а не тому, хто виконує дію. Пасивний стан усуває виконавця, зосереджуючи увагу на процесах, компонентах і результатах винаходу. Візьмемо до прикладу: [0050] *In some embodiments, the subject is tested positive for COVID-19 novel coronavirus nucleic acid* [47]. «[0050] У деяких

варіантах здійснення винаходу суб'єкт має позитивний результат тесту на нову нуклеїнову кислоту коронавірусу COVID-19».

Розглянемо ще один приклад: [0085] *The present invention is further illustrated hereinafter with reference to embodiments [47].* «[0085] Далі цей винахід проілюстровано з посиланням на варіанти його здійснення».

Окрім пасивного стану, у патентній документації зустрічаються безособові конструкції, наприклад: *The main results of the test were listed in Table 1 [47].* «Основні результати тесту наведені в таблиці 1»; *However, many of them are intended for emergency use or compassionate use, and there are still many shortcomings [47].* «Однак багато з них призначені для екстреного використання або використання з міркувань гуманності, і в них все ще є багато недоліків».

Наступною особливістю є вживання дієприкметникових зворотів та специфічних синтаксичних конструкцій. Вони дозволяють скоротити довгі описи до коротших фраз, зменшуючи кількість зайвої інформації. Розглянемо приклад: [0002] *The syringe is a medical device that is often used to deliver fluids such as drugs, contrast agents, and the like [49].* «[0002] Шприц – це медичний пристрій, який часто використовується для введення рідин, таких як ліки, контрастні речовини тощо»; *A fourth objective of the present invention is to provide a food for assisting in preventing or treating a novel coronavirus pneumonia [47].* «Четверта мета цього винаходу полягає в тому, щоб надати харчовий продукт, який допомагає у профілактиці або лікуванні нової коронавірусної пневмонії».

Наступним пунктом йдуть особові займенники першої особи однини (I claim...). Однак у більшості випадків їх намагаються уникати. Замість цього патенти пишуть в безособовому стилі, часто з використанням пасивного стану або мови третьої особи, щоб зосередити увагу на винаході, його компонентах і функціях, а не на винахіднику або заявнику. Під час нашого дослідження зазначених патентних заявок та патентів США, не було виявлено використання займенників першої особи. Однак можемо навести приклад вживання особового займенника першої особи множини: *By comparison, we found that the administration of a lysozyme preparation could greatly reduce the severe disease rate*

and thereby reduce the mortality rate, and thus, it had a very positive effect on preventing and treating the novel coronavirus pneumonia epidemic [47]. «Для порівняння, ми виявили, що застосування препарату лізоциму може значно знизити рівень тяжкого перебігу хвороби і тим самим зменшити рівень смертності, а отже, має дуже позитивний вплив на профілактику та лікування нової епідемії коронавірусної пневмонії».

Варто також виокремити односкладні інфінітивні та номінативні речення, які використовуються значно частіше, ніж в українських текстах. Ці структури речень дозволяють ефективно передавати складні ідеї та дії без зайвих деталей, що є важливим у патентних документах, які вимагають високої інформаційної щільності та ясності.

Візьмемо до прикладу односкладну інфінітивну конструкцію: *To better secure the holder 40 against inadvertent movement with respect to the pump 6, the user then pushes down harder on the stop member 72 via the plate 80 or the lever 78 [49]. «Щоб краще зафіксувати тримач 40 від самовільного зміщення відносно насоса 6, користувач натискає сильніше на упорний елемент 72 за допомогою пластини 80 або важеля 78».*

Розглянемо також односкладну номінативну конструкцію: *2. A syringe holder in accordance with claim 1 ... [49]. «2. Тримач шприца за п. 1 ...».*

Вибір часових форм дієслова також досить обмежений. Насправді в патентах, як і в інших типах наукових текстів, часто використовують теперішній простий, теперішній доконаний, модальні форми *should/could/may/might* і, зрідка, майбутній час. Використання минулого часу є рідкісним і обмеженим. Наприклад: *[0102] It could be seen from Tables 2 and 3 that the lysozyme and the drug combinations comprising the lysozyme had a better inhibition effect on the cytopathic effect caused by the COVID-19 virus [47]. «[0102] З таблиць 2 і 3 можна побачити, що лізоцим і комбінації лікарських засобів, до складу яких входить лізоцим, мали кращий інгібуючий ефект щодо цитопатичної дії, спричиненої вірусом COVID-19».* У даному реченні можна зазначити використання модального дієслова *could* та вживання минулого часу.

Візьмемо наступний приклад, де вживається модальне дієслово *may*:
[0021] *In some embodiments, the daily dosage of the lysozyme may be 0.5 g to 20 g*
[47]. «[0021] *У деяких варіантах здійснення винаходу добова доза лізоциму може становити від 0,5 г до 20 г*». Також зазначимо використання теперішнього доконаного часу та теперішнього простого: *At present, there have been cumulatively no less than 2.8 million patients with confirmed infections globally, and the cumulative death toll is no less than 200,000* [47]. «*Наразі у світі налічується щонайменше 2,8 мільйона пацієнтів з підтвердженою інфекцією, а загальна кількість смертей становить щонайменше 200 000*».

Отже, такі граматичні, лексичні та стилістичні особливості в патентних документах забезпечують відповідність правовим стандартам, захист обсягу винаходу та чіткі, доступні для технічного розуміння описи.

Висновки до розділу 2

Патентні тексти демонструють високу спеціалізацію жанру, що обумовлено як їхньою правовою природою, так і технічним змістом. Знання та розуміння цих особливостей є важливим для точного відтворення змісту в процесі перекладу або аналізу патентних документів.

Патентна заявка має чітко визначену структуру, яка включає такі обов'язкові елементи, як заголовок, реферат, опис, формулу винаходу та креслення (за потреби). Кожна з цих частин відіграє ключову роль у забезпеченні повноти та зрозумілості інформації. Тому для успішного подання заявки на патент та забезпечення її юридичної сили необхідно дотримуватися вимог до її структури та змісту.

Першим ключовим елементом є винахід, що підлягає патентуванню. Він представлений у вигляді назви та стислого реферату. Заявка повинна містити повний і детальний опис винаходу, часто доповнений кресленнями чи іншими ілюстраціями. Основна увага зосереджується на розкритті сутності винаходу, його складових елементів, принципу дії, способу використання або конструкції. Важливо зазначити, що цей опис є теоретичним уявленням продукту, який, можливо, ще не був виготовлений.

Крім того, заявка повинна включати формулу винаходу, яка визначає його сутність. У формулі чітко описуються нові технічні ознаки, що відрізняють винахід від вже існуючих рішень, та пояснюється, як він відповідає критерію новизни. Хоча формула складається ще до видачі патенту, її оформлюють з урахуванням майбутнього отримання патентних прав.

Патентні тексти орієнтовані на максимальну інформативність і уніфікованість, що забезпечує їх зрозумілість для широкого кола фахівців різних галузей. Однією з ключових характеристик патентів є їх термінологічна насиченість. Використання спеціалізованої технічної термінології, лексичних повторів, анафор дозволяє точно передати сутність винаходу.

Використання юридичної субмови також відіграє значну роль. Застосування формального стилю, юридичних конструкцій і стандартних зворотів забезпечує документам відповідність законодавчим вимогам. При цьому тексти орієнтовані на захист правового статусу винаходу, тому будь-яка термінологічна або стилістична помилка може призвести до юридичних ризиків.

Лексико-граматичний аналіз продемонстрував використання складних синтаксичних конструкцій, зокрема підрядних і атрибутивних речень, пасивного стану, безособових конструкцій і дієприкметникових зворотів, що сприяє підвищенню точності та нейтральності тексту. Окрему увагу було приділено особливостям займенникової системи, застосуванню односкладних інфінітивних та номінативних речень, а також типовим часовим формам (Present Simple, Present Perfect) і модальним дієсловам (should, could, may, might).

Отже, жанрово-стилістичні особливості патентів формуються під впливом їх технічного та юридичного характеру. Визначена структура, мовностилістичні особливості, а також специфічні лексико-граматичні конструкції забезпечують патентним документам їх правову силу, технічну точність та універсальність.

РОЗДІЛ 3. ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ПАТЕНТІВ

3.1. Труднощі перекладу патентів з англійської на українську мову

Подача патентних заявок в інші країни часто передбачає переклад патенту іншою мовою. Це може бути складним завданням, і його краще доручити спеціалізованим перекладачам патентів, адже перекладацька помилка в патенті може призвести до серйозних наслідків. Враховуючи унікальну природу патентних документів, слід звернути увагу на деякі ключові моменти в процесі їх перекладу.

Для нашого дослідження було обрано патенти, які пов'язані з медичною сферою. Ці документи містять спеціалізовану термінологію та описи складних процесів, які вимагають точного розуміння як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також глибокого знання предмету.

Не можна заперечувати, що переклад патентів – це часто складне завдання, яке іноді виводить перекладача за межі його перекладацьких навичок. Це пов'язано з тим, що винахід, який є предметом патенту, сам по собі знаходиться на передньому плані розвитку технологій, як уже згадувалося раніше. Тому важко знайти надійні термінологічні джерела для перекладу патенту.

Один з головних викликів перекладу патентів полягає у великій кількості науково-технічної термінології, яку перш за все, необхідно знати. Це слова та вислови, що використовуються у сфері інтелектуальної власності (ІВ), які повинні бути перекладені належним чином, так, ніби вони написані патентним повіреним. Як приклад наведемо терміни патентної заявки, яка стосується системи тримання шприца [49]: *syringe holder* «тримач шприца», *tube set assembly* «збірка комплекту трубок», *inlet* «вхідний отвір», *pump cassette* «касета для насоса», *slide clamp* «ковзний затискач», *distant adaptor* «дистанційний адаптер», *catheter* «катетер», *air filter* «повітряний фільтр», *syringe orientation axis* «вісь орієнтування шприца».

Патентний переклад вимагає досконалого знання технічної мови відповідної галузі. Перекладач, який недостатньо розуміє технічну термінологію, може перекласти термін неточно або використати невдале слово, що призведе до нечіткого опису винаходу, а в гіршому випадку – навіть до помилок. Наукова термінологія часто має багато нюансів, а терміни можуть не мати прямих еквівалентів в інших мовах. Перекладачі повинні добре орієнтуватися в науковій номенклатурі та усвідомлювати будь-які тонкі відмінності, які можуть змінити інтерпретацію формули винаходу.

Точний переклад опису винаходу, технічної документації, специфікацій та інших супровідних документів разом з усією технічною термінологією має вирішальне значення для успішного подання патентних заявок і потенційних судових розглядів щодо порушення патентних прав, які можуть виникнути в майбутньому. Переклад повинен перевірятися і вичитуватися професійними перекладачами з великим досвідом перекладу патентів і знанням технічної та юридичної галузей.

Таким чином, завдання перекладача – стежити за тим, щоб один і той самий термін завжди перекладався однаково, і щоб переклад відповідав контексту, обираючи найточніший переклад.

Однак, англійська мова складається з різноманітних і багатозначних висловлювань. Словосполучення містить групу слів, які виражають певне поняття і використовуються як єдине ціле в реченні. Якщо перекладати фразу слово за словом, не звертаючи уваги на те, як слова використовуються разом у фразі, переклад може відрізнитися від початкового значення, і такий переклад може вплинути на зрозумілість формули винаходу. Розглянемо на прикладі: *FIG. 8 is a left side elevation view thereof, showing the easel in a closed position and the slidable tray in a retracted position* [48]. «На фіг. 8 показано вигляд ліворуч зверху, де мольберт у закритому положенні, а висувний лоток – у втягнутому положенні» [пер. DeepL].

Багато патентних документів містять ілюстративні креслення, малюнки або зображення, що містять позначення, які стосуються теми, для кращої

демонстрації та пояснення нових понять і деталей. Перекладач повинен забезпечити дослівну передачу всіх позначень, розмірів і всієї іншої релевантної інформації. Можуть знадобитися незначні зміни, оскільки деякі мови використовують різні числові позначення та форматування. Перекладач повинен розуміти призначення та тлумачення даних позначень і застосовувати професійне судження та технічні знання, щоб забезпечити точний переклад.

Складним завданням також постає переклад скорочень та аббревіатур патентних документів. Вони можуть мати кілька значень залежно від контексту. Деякі технічні скорочення не мають прямих еквівалентів у мові перекладу, що вимагає від перекладача пошуку прийнятної альтернативи або повного написання терміна, щоб уникнути плутанини. Наприклад, *Inc.* «Інк.», *Int. Cl.* «Міжн. класиф», *U.S.Cl.* «Нац. клас. США», *Ser. No.* «Рег. номер», *Fig.* «Фіг.», *Appl. No.* «номер заявки», *IPC* «МПК», *PCT* «Договір про патентну кооперацію».

Також скорочення можуть міститися в таблицях патенту, через що виникають складнощі при перекладі. Терміни, що використовуються в таблицях, мають збігатися з термінологією в решті патенту. Таблиці часто включають одиниці вимірювання, числа або хімічні символи, які потрібно точно перекласти. Щоб у майбутньому не виникала потреба конвертувати розміри з англійської системи вимірювань у метричну SI під час використання патентів для досліджень або визначення рівня техніки, заявникам рекомендується одразу подавати інформацію в метричних одиницях. При цьому можна додатково зазначити еквіваленти в англійській системі.

Перекладачі повинні знайти рівновагу між точним перекладом цих термінів, зберігаючи при цьому читабельність таблиці та оригінальне форматування, навіть якщо при перекладі між мовами з різною довжиною слів відбувається розширення або скорочення тексту, що може порушити структуру таблиці.

Також у патентах часто поєднується юридична та технічна мова, і використовуються такі прислівники, як *herein*, *hereinafter*, *wherein*, *thereof*, у значеннях, які відрізняються від повсякденної мови. Ці слова мають специфічні

юридичні значення, які може бути важко точно передати в перекладі без спеціальних знань.

Переклад патентів вимагає глибокого знання чинного законодавства та нормативних актів як у країні, де видано патент, так і в країні, для якої виконується переклад. Коли патенти подаються в декількох країнах, переклад повинен відповідати місцевим нормативним і правовим стандартам без шкоди для наукового змісту. Неправильне тлумачення правової норми може призвести до неточного опису винаходу та неналежного патентного захисту.

Наступною складністю є переклад номінативних одиниць тексту, що є складним процесом, який вимагає від перекладача відмінного володіння мовою. З одного боку, вони полегшують побудову довгих, розгорнутих речень і додають точності та смислової відповідності поняттям, які йдуть після них. З іншого боку, вони перевантажують речення складними іменниковими структурами, що може уповільнити сприйняття читачем. Наведемо приклади використання номіналізації у патентній заявці [49] та дієслів, від яких вони утворені: *mounting (to mount)* – з'єднання, *limiting (to limit)* – обмеження, *attaching (to attach)* – прикріплення, *clamping (to clamp)* – затискання.

Речення, у свою чергу, мають синтаксичні, лексичні та стилістичні особливості. Кожне речення складається лише з одного номінативного речення, і оскільки воно має юридичну силу, забороняється ділити одне речення на кілька, використовуючи таку синтаксичну трансформацію як «членування речень», під час перекладу його іншими мовами. Тому в українській мові використовуються складнопідрядні речення з акцентом на присудок, який може бути зазначений на самому початку формули винаходу [2].

Таким чином, у патентах часто використовуються довгі, складні речення, що містять велику кількість підрядних речень, а також різні синтаксичні конструкції для точного визначення деталей. Перекладачі мають зберігати ці складні структури, щоб зберегти точність і зміст оригінального тексту, що може бути складно без втрати якості перекладу.

Також автори винаходів часто використовують нехарактерні для української мови граматичні конструкції з першою особою однини, що стає справжнім викликом для перекладачів, на кшталт *I claim, My invention relates to*. У даному випадку слід замінити особові конструкції безособовими еквівалентами. Таким чином, більш адекватними перекладами є «*Формула винаходу включає*», «*Винахід належить до ...*» [2].

Наступним викликом може бути переклад реферату патенту, який повинен містити обмежену кількість слів. З огляду на те, що при перекладі на українську мову кількість слів збільшується, перекладач повинен дотримуватися цих норм та правил. За необхідності він може використовувати такі прийоми, як об'єднання двох речень в одне або використання складних словосполучень, де це можливо [2]. Однак не варто використовувати вилучення, оскільки це юридичний документ і може бути втрачено первісний зміст.

Патенти мають чітко визначену структуру та оформлення. Недотримання цього формату в перекладі може призвести до плутанини та неправильного розуміння документа. Важливо зберігати вірність оригінальному тексту, відтворюючи, наскільки це можливо, його синтаксичну структуру та уникаючи, наприклад, використання синонімів. Узгодженість між вихідним і цільовим текстами на лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях повинна бути однозначною.

Точний та правильний переклад захищає права власника патенту, адже помилки в патентному перекладі можуть призвести до жахливих наслідків, таких як величезні затримки проєкту, збільшення витрат, порушення авторських прав, неточна патентна інформація, посилення конкуренції, юридичні наслідки, неможливість отримати патентний захист та виключні права, фінансові збитки.

Патент видається після тривалого процесу формальної та технічної експертизи, що зазвичай триває 3-5 років. Необхідно виконати багато технічних вимог, тому будь-яка помилка може затримати видачу патенту. Після отримання патенту його власники можуть бути змушені відстоювати свої права на винахід через суд. Коли термін дії патенту закінчується, винахід стає частиною

загальнодоступних знань і може вільно використовуватися як частина існуючого рівня техніки.

Патентний переклад – одна з найскладніших галузей перекладу. Він вимагає високої компетентності у володінні обома мовами, глибоких знань технічних термінів, а також глибокого розуміння юридичної термінології. Залежно від винаходу, що патентується, перекладач повинен володіти знаннями та розумінням специфіки галузі. Неякісно виконаний переклад може поставити під загрозу або сповільнити весь процес подачі заявки на патент.

3.2. Програмне забезпечення перекладацької діяльності

Патентні заявки можуть подаватися та розглядатися як національними патентними відомствами, так і Відомством інтелектуальної власності (ВІВ). Наприклад, у Великій Британії таку роль виконує ВІВ. Однак у сфері міжнародної торгівлі патент, що діє лише в одній країні, часто має обмежену цінність, тоді як подання окремих заявок у кожній країні, де потрібен захист, стає дедалі складнішим завданням. Саме тому розроблено низку міжнародних ініціатив, які спрямовані на спрощення процесів подання, розгляду та адміністрування патентів на глобальному рівні. Міжнародний аспект патентування робить переклад таких документів особливо важливим і актуальним.

Європейське патентне відомство (ЄПВ) є міжурядовою організацією європейських держав з головним офісом у Мюнхені, яка розглядає патентні заявки від 38 країн-членів. До складу ЄПВ входять країни Європейського Союзу (ЄС), а також Норвегія, Ісландія, Швейцарія, Туреччина та інші країни, що не входять до ЄС. Заявки, подані до ЄПВ, повинні відповідати стандартному міжнародному формату, який включає реферат, опис, креслення та формулу винаходу. Після проведення пошукової та експертної перевірки ЄПВ видає патент. Далі цей патент має бути визнаний у кожній із країн, для яких

запитується правова охорона, що часто передбачає переклад на національні мови за рахунок власника патенту [27, с. 119].

Європейське патентне відомство має патентну базу даних Espacenet, яка містить близько 80 мільйонів патентних документів з усього світу. Вона надає користувачам можливість шукати інформацію різними способами. За замовчуванням використовується інтелектуальний пошук, що дозволяє вводити одне або кілька ключових слів, номер патентного документа чи використовувати розширений пошук за допомогою мови контекстних запитів. Режим розширеного пошуку дає змогу комбінувати різні критерії, забезпечуючи точні результати. Крім того, доступний класифікаційний пошук, який є важливим інструментом професійного патентного пошуку. Він допомагає знаходити всі публікації, що стосуються конкретної технічної галузі.

Офіційними мовами ЄПВ є англійська, французька та німецька. Для мов, що не належать до трьох офіційних мов, а також для частин патентних описів або заявок, які доступні в базі Espacenet, передбачено використання системи машинного перекладу (МП). Послуга машинного перекладу ЄПВ, відома як PatentTranslate, була створена у співпраці з компанією Google. Google навчав свою статистичну модель машинного перекладу на основі мільйонів офіційних патентних документів, перекладених людиною, які надало ЄПВ (2012). Завдяки навчанню системи текстами й перекладами, що стосуються конкретного жанру та галузі, забезпечується покращення якості перекладів.

Сервіс PatentTranslate був запущений у лютому 2012 року для перекладу англійською мовою та шістьма іншими мовами: французькою, німецькою, італійською, іспанською, португальською та шведською. У жовтні 2012 року було додано більше мов, а до грудня 2013 року система підтримувала переклади між англійською та 31 мовою, а також між французькою, німецькою та 27 мовами. Таким чином, сервіс охоплює всі 28 мов країн-членів ЄПВ, а також російську, китайську, корейську та японську мови [27, с.120].

Значні зусилля були спрямовані на розробку міжнародних процедур захисту інтелектуальної власності, які виходять за межі національного та

регіонального рівнів. Одним із таких досягнень стало створення Договору про патентну кооперацію (РСТ), який набув чинності у 1978 році. Цей договір запровадив міжнародну систему подання патентних заявок, яка адмініструється Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ) – спеціалізованою установою ООН зі штаб-квартирою у Швейцарії.

Згідно з цією системою, міжнародну патентну заявку можна подати в будь-яку з 148 країн-учасниць РСТ або в одне з регіональних патентних відомств. Для цього достатньо подати лише одну заявку однією мовою. Після подання заявка проходить міжнародний пошук, на основі якого готується звіт про рівень техніки та патентоспроможність. На цьому етапі заявник може або відкликати заявку, або продовжити процес, опублікувавши її в патентній базі даних ВОІВ – Patentscope. За бажанням заявник також має можливість подати запит на додатковий міжнародний пошук або пройти міжнародну попередню експертизу для оцінки своєї заявки.

За даними ВОІВ [40], у 2020 році відповідно до Договору про патентну кооперацію (РСТ) було подано 275 900 міжнародних патентних заявок (РСТ). Це на 4% більше, ніж у 2019 році. Незважаючи на те, що пандемія COVID-19 негативно вплинула на економіки в усьому світі у 2020 році, кількість поданих заяв РСТ зросла. Більшою мірою це зростання відбулося завдяки інтенсивній активності подачі документів у Китаї.

У 2022 році було подано приблизно 278 100 міжнародних патентних заявок (заявок РСТ). Це свідчить про незначне зростання на 0,3% порівняно з попереднім роком. З моменту початку роботи системи РСТ у 1978 році система РСТ отримала близько 4,82 мільйона заявок. Загалом кількість заявок РСТ постійно зростала з кожним роком, за винятком 2009 року, під час світової фінансової кризи та економічного спаду, що спричинив її [41].

Як зазначалось попередньо, ВОІВ має патентну базу Patentscope, яка містить понад 100 мільйонів патентних документів, з яких 4,2 мільйона є міжнародними заявками, поданими відповідно до РСТ. Решта – документи національних патентних відомств [26]. Простий пошук у патентній базі дозволяє

знаходити документи за ключовими словами, ідентифікаційними номерами, назвами тощо. Користувач може обрати тип пошуку, зокрема за першою сторінкою патентної заявки, окремими полями документа, повним текстом, текстом англійською мовою, ідентифікаційними номерами, кодами Міжнародної патентної класифікації, а також за іменами винахідників, заявників, компаній чи датами.

Таким чином, заявки РСТ можуть бути подані в будь-якій договірній країні або регіоні, і тому можуть бути прийняті будь-якою мовою приймального відомства. Однак вони мають бути опубліковані однією з десяти офіційних мов, якими є арабська, китайська, англійська, французька, німецька, японська, корейська, португальська, російська та іспанська.

Під час роботи з перекладом патентів, можна використовувати термінологічну базу ВОІВ «WIPO Pearl», яка надає доступ до наукових і технічних термінів, взятих із патентних документів. Це допомагає сприяти точному й узгодженому використанню термінів різними мовами, а також полегшує пошук і обмін науково-технічними знаннями.

На момент написання термінологічна база налічувала 91 152 терміни та 14 951 поняття, але вона постійно доповнюється. Ця база даних може стати цінним інструментом для виконання перекладацьких завдань. Пошук інформації в ній можна здійснювати за ключовими словами (лінгвістичний пошук) або за конкретними поняттями чи тематичними галузями (пошук термінів).

Наступним є міжмовний пошук інформації (CLIR) – один із варіантів, доступних у розширеному пошуку Patentscope, який може бути корисним у перекладацькій діяльності. Цей інструмент дозволяє здійснювати пошук патентної інформації за термінами та їх можливими перекладами 12 мовами: китайською, голландською, англійською, французькою, німецькою, італійською, японською, корейською, португальською, російською, іспанською та шведською. Користувач вводить пошукові терміни однією мовою, а система генерує потенційні еквіваленти іншими мовами. Запропоновані терміни

формується на основі двомовних словників, створених статистичним аналізом патентних корпусів [27, с.124].

ВОІВ також пропонує інструмент машинного перекладу ТАРТА, який забезпечує переклад заголовків і рефератів між англійською мовою та чотирма іншими мовами: французькою, німецькою, японською та китайською. ТАРТА базується на статистичній моделі машинного перекладу, що використовує платформу Moses, навчену на основі перекладів патентних назв і рефератів людиною [27, с.126]. Окрім створення основного перекладу, цей інструмент дозволяє користувачам вибирати між запропонованими варіантами перекладу та редагувати результати.

Можна зробити висновок, що патентні організації активно впроваджують технології, зокрема статистичний машинний переклад, для задоволення потреб у перекладі та зниження витрат, пов'язаних із ним.

3.3. Аналіз машинного перекладу патентів з англійської на українську мову за допомогою програмного забезпечення «DeepL»

Машинний переклад вже кілька років відіграє провідну роль у мовній та перекладацькій індустрії. Дослідження в галузі машинного перекладу розпочалися в середині ХХ століття, і хоча були певні невдачі, здебільшого через брак фізичних ресурсів для фінансування таких досліджень, зараз ці інструменти є потужними помічниками для перекладача. Проте, як би не розвивалися системи машинного перекладу, вони ніколи не зможуть повністю замінити людину та її діяльність.

Переклад патентів може бути складним процесом. Водночас, його характерні особливості та суворі правила можуть бути перевагою, яка дозволяє перекладачеві працювати швидше і з більшою впевненістю, ніж з іншими типами текстів.

Стиль написання будь-якого патенту має виглядати як «формула», що означає, що йому притаманна певна стилістична визначеність. Мова патентів,

дійсно, повинна дотримуватися низки умовностей, форм і стандартних фраз, які часто повторюються в тексті. Кожен розділ будь-якого патенту має свої специфічні ключові слова та загальні формулювання. При перекладі патенту перекладачеві вкрай важливо дотримуватися всіх мовних і лексичних особливостей цього типу тексту.

Серед європейських патентів для аналізу було обрано патент США на промисловий зразок під назвою «Кейс для зберігання та перенесення телемедичних пристроїв» (№ US D804, 808 S) [48], патентні заявки, що стосуються системи тримання шприців (№ US 2007/0156091 A1) [49], лікарських засобів та харчових продуктів для профілактики або лікування нової коронавірусної пневмонії COVID-19 та їх використання (№ US 2022/0305092 A1) [47]. Переклад було зроблено за допомогою програмного забезпечення «DeerL».

Аналізуючи структуру та зміст даних патентних документів, варто звернути увагу на те, що в результаті машинного перекладу, кількість сторінок вихідного тексту збільшилась. Наприклад, візьмемо патентну заявку на лікарські засоби та харчові продукти [47], кількість якої має 9 сторінок, а в перекладі українською мовою виходить 16 сторінок. Це свідчить про те, що патенти вимагають точного формулювання лексики та речень в цілому, а в українській мові може знадобитися більше слів або інша структура речень, щоб відповідати цим стандартам, особливо для уникнення двозначності. Така більша кількість мовних деталей може призвести до збільшення кількості сторінок. Однак не менш важливу роль в українській мові відіграє система відмінювання відмінків, чисел і родів, яка може розширювати текст. Англійська мова, навпаки, має менше флексій, тому речення можуть бути коротшими.

Починаючи з титульної сторінки патентів, одним з важливих аспектів є правильний переклад назви документа. Програмне забезпечення «DeerL» запропонувало назви, які були перекладені іменниковою фразою та, які чітко визначають суть винаходу («Кейс для зберігання та перенесення телемедичних пристроїв» [48], «Система тримання шприців» [49], «Лікарські засоби та харчові

продукти для профілактики або лікування нової коронавірусної пневмонії COVID-19 та їх використання [47]).

Однак, у перекладених документах на першій сторінці деякі скорочення та аббревіатури англійською мовою, залишились без перекладу. Наприклад, «*Pub.*», «*Int. Cl.*», «*U.S. Cl.*», «*US*», «*USPC*», «*LTD*». Також це стосується деяких імен та прізвищ, а також адреси для листування.

Серед людей, які зазначаються в документах, можна виділити заявників, винахідників та власників патентів. Натомість, «DeerL» слово *applicants* (заявники) переклав як «*абітурієнти*», а слово *assignees* (власники) як «*назначенці*», що не є правильним та не передає точного значення слів.

Тепер звернемо увагу на переклад лексики патентної документації. «DeerL» переклав патент та патентні заявки, зберігаючи структуру та технічну термінологію вихідного тексту. Розглянемо лексичні повтори перекладеного тексту: [0018] *In some embodiments, the medicament may be presented as preparations with various release forms, such as a normal release preparation, a delayed release preparation, a sustained release preparation, or a controlled release preparation [47].* «[0018] У деяких варіантах лікарський засіб може бути представлений у вигляді препаратів з різними формами вивільнення, такими як препарати з нормальним вивільненням, препарати з відстроченим вивільненням, препарати з пролонгованим вивільненням або препарати з контрольованим вивільненням» [пер. DeerL]. У даному реченні зустрічаються такі повтори як «*препарати*» та «*вивільнення*», які машинний переклад зберіг, не замінюючи синонімами, а також зазначив відповідні форми вивільнення препаратів, які зустрічаються в медицині.

Машинний переклад добре розпізнав наступну мовностилістичну особливість патентів – анафору. Однак не у всіх реченнях вона збігається. Розглянемо наступні речення та порівняємо: [0019] *In some embodiments, the medicament further comprises a pharmaceutically applicable excipient [47].* «[0019] У деяких варіантах лікарський засіб додатково містить фармацевтично придатну допоміжну речовину» [пер. DeerL]; [0051] *In some embodiments, the*

subject is clinically diagnosed with the novel coronavirus pneumonia COVID-19 [47]. «[0051] У деяких варіантах реалізації суб'єкту ставлять клінічний діагноз нової коронавірусної пневмонії COVID-19» [пер. DeepL]. Отже, бачимо, що в першому реченні анафору *In some embodiments* перекладено як «у деяких варіантах», а в другому «у деяких варіантах реалізації», що вимагає редагування.

Проаналізуємо наступну особливість перекладених документів – загальнонаукову термінологію. Загалом «DeepL» досить точно переклав терміни. Візьмемо лексику, яка є поширеною в патенті та патентних заявках: *comprise* «містити», *include* «включати», *embodiment* «варіант реалізації», *claim* «формула», *relate to* «мати відношення до», *view* «вигляд», *cited by* «цитуються», *application* «заявка», *as shown* «як показано», *described* «описано», *according to* «відповідно до», *in addition to* «на додаток до», *effect* «ефект», *by means of* «за допомогою». Візьмемо до прикладу речення, яке містить дані терміни: 57. *The medicament or the food according to claim 53, wherein the food further comprises an additive suitable for food» [47]. «57. Лікарський засіб або харчовий продукт за п. 53, де харчовий продукт додатково містить добавку, придатну для харчових продуктів» [пер. DeepL].*

Також розглянемо вузькоспеціальні терміни на прикладі патентної заявки [47], які стосуються саме галузі медицини: *lysozyme* «лізоцим», *medicament* «лікарський засіб», *pneumonia* «пневмонія», *cell* «клітина», *coronavirus* «коронавірус», *obstruction* «обструкція», *viral load* «вірусне навантаження», *infection* «інфекція», *glycyrrhizic acid* «гліцирризинова кислота», *prebiotics* «пребіотики».

Можемо зробити висновок, що машинний переклад добре впорався з перекладом загальнонаукової та з більшістю вузькоспеціальної термінології, підтримуючи узгодженість у межах одного документа, що є важливим для уникнення двозначності.

Наступною рисою патентів є юридична субмова, яка відіграє значну роль, формулюючи речення, надає точності формулюванням. Наприклад: *By comparison, we found that the administration of a lysozyme preparation could greatly*

reduce the severe disease rate and **thereby** reduce the mortality rate, and thus, it had a very positive effect on preventing and treating the novel coronavirus pneumonia epidemic [47]. «Для порівняння, ми виявили, що застосування препарату лізоциму може значно знизити рівень тяжкого перебігу хвороби і **тим самим** зменшити рівень смертності, а отже, має дуже позитивний вплив на профілактику та лікування нової епідемії коронавірусної пневмонії» [пер. DeerL]. З прикладу бачимо, що вираз «тим самим» виконує роль сполучного компонента, який вказує на наслідок дії.

Розглянемо приклад, що наведено далі: 63. *The method according to claim 62, wherein the combination further comprises glycyrrhizic acid or a salt thereof* [47]. «63. Спосіб за п. 62, **де** комбінація додатково включає гліцирризинову кислоту або її сіль» [пер. DeerL]. Таким чином, бачимо що прислівник *wherein* перекладено як «де», виконуючи функцію зв'язки між основною частиною речення і уточненням, яке йде після. Прислівник *thereof* перекладено як «її». В англійському реченні *thereof* вказує на приналежність, відсилаючись до попереднього словосполучення *glycyrrhizic acid*. Таке узгодження за допомогою займенника в українському перекладі створює більш природну структуру речення, яка граматично відповідає українським правилам і зберігає точність, при цьому стилістично звучить правильно. Однак не повсюди машинний переклад зберіг значення даних прислівників, можливо, не враховуючи важливості їхнього еквівалентного відтворення.

Наступною розглянемо номіналізацію: *This connection can be made by a variety of known connection means, including but not limited to inserting the proximal end of the tube 12 into a mating hole 36 formed in the body 37 of the adaptor 35 and applying a conventional solvent sealer or by providing mating female and male luer lock connectors on the adaptor 35 and tube 12* [49]. «Це з'єднання може бути виконане різними відомими засобами з'єднання, включаючи, але не обмежуючись цим, **вставлення** проксимального кінця трубки 12 в сполучний отвір 36, утворений в корпусі 37 адаптера 35, і **нанесення** звичайного герметика на основі розчинника, або шляхом **забезпечення** сполучних роз'ємів з жіночим і

чоловічим замком Люера на адаптері 35 і трубіці 12» [пер. DeepL]. У даному реченні можемо виділити такі іменники, які утворились від дієслів: *connection* «з'єднання», *inserting* «вставлення», *applying* «нанесення» та *providing* «забезпечення». Однак деякі терміни у реченні потребують уточнення. Наприклад, *female and male luer lock connectors* були перекладені як «роз'єми з жіночим і чоловічим замком Люера». Оскільки у цьому контексті йдеться про види з'єднань, доцільніше використувувати переклад «роз'єми з внутрішнім і зовнішнім замком Люера».

Отже, у наведеному прикладі машинний переклад застосовує номіналізацію при перекладі, структуруючи речення так, щоб вони краще відповідали стилю патентної документації.

Можемо зробити висновок, що програмне забезпечення «DeepL» є гарним помічником у перекладі патентних текстів, особливо для загальної термінології, але має обмеження у відтворенні мовностилістичних та юридичних особливостей, притаманних патентам. Тому для досягнення точності й відповідності стилю потрібне обов'язкове постредагування, яке зможе адаптувати автоматичний переклад до норм патентної мови перекладу.

3.4. Рекомендації з перекладу патентів з англійської на українську мову

Технічний прогрес і нові винаходи підкреслили важливість технічного перекладу, зокрема патентного перекладу як спеціалізованої підгалузі. У зв'язку з цим переклад патентної документації став практикою, що вимагає спеціалізації, особливо тому, що перекладений текст пов'язаний з юридичними правилами та обмеженнями у використанні мови. Особливої уваги потребують правила написання та формулювання формули винаходу, а також текстові характеристики патентної документації.

Переклад патентів є конфіденційною процедурою, яка вимагає поваги до приватного життя і конфіденційності даних патентовласника. Тому ті, хто

займається перекладом патентів, повинні дотримуватися безпеки даних під час процесу перекладу. Перекладачі повинні дотримуватися суворих протоколів конфіденційності, щоб захистити інформацію в документах, з якими вони працюють.

Потрібно суворо дотримуватися протоколів конфіденційності для захисту особистої інформації. Це може включати підписання угод про нерозголошення (NDA), безпечну обробку та зберігання документів, а також забезпечення того, щоб усі співробітники були навчені важливості дотримання конфіденційності. Використання захищених, зашифрованих платформ для обміну документами та спілкування також може значно знизити ризик витоку інформації.

Винахідники та розробники хочуть бути впевненими, що їхній час і гроші, витрачені на створення чогось нового і потенційно комерційного, не будуть витрачені даремно через те, що хтось скопіює їхній дизайн, щойно він з'явиться на ринку. Завданням патентних перекладачів є переклад патенту або заявки на патент на іншу мову, щоб забезпечити патентний захист за межами країни, в якій було видано оригінальний патент.

Патент передбачає як юридичні, так і технічні знання. Перекладач повинен бути знайомий з патентним законодавством як мови оригіналу, так і мови перекладу, тобто країни, в якій патент був вперше виданий, і країни, для якої подається заявка на патент.

Перекладач патентних текстів також має справу з технічними текстами, що стосуються опису об'єкта, на який подано заявку на отримання патенту, а також, як правило, з низкою технічних креслень, ескізів та зображень, які надають візуальний опис об'єкта. Кожна з цих ілюстрацій повинна мати точний переклад анотованих позначень і написів.

Однією з проблем, з якою стикаються перекладачі патентів, є відмінності в правових системах і термінології між країнами. Юридичний термін в одній мові може не мати точного еквівалента в іншій, що призводить до плутанини та двозначності. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння обох правових систем для забезпечення точного перекладу. Крім того, патентний переклад

повинен відповідати законодавчим вимогам кожної країни, гарантуючи, що перекладений документ відповідає певній законодавчій базі.

Під час перекладу патентної заявки дуже важливо, щоб перекладач склав повноцінний термінологічний словник термінів, характерних для даної технології. Для визначення значень технічних термінів перекладачеві можуть допомогти онлайн-словники або професійні словники. Такі довідники можуть надати кілька визначень певного терміна на вибір. Однак кожна конкретна технічна галузь зазвичай має відповідну термінологічну базу, і одне й те саме слово може мати різні значення в різних галузях. Отже, завдання перекладача полягає в тому, щоб, спираючись на свої знання та досвід, підібрати найкраще визначення для конкретного винаходу.

Перекладач повинен володіти глибокими знаннями в конкретній галузі і розуміти все технічне рішення в цілому, щоб точно перекласти кожен термін. Працюючи над новими технологіями, перекладач повинен поєднувати різні підходи до навчання, щоб правильно розуміти технічні терміни, особливо терміни, які мають вирішальне значення для опису технічних рішень і технічних ефектів винаходу, включаючи специфічні структури, принципи та ознаки.

З розвитком технологій машинний переклад стає дедалі популярнішим у сфері патентного перекладу. Хоча машинний переклад може забезпечити швидке та економічно ефективне рішення, він не позбавлений недоліків. Машинному перекладу бракує контексту і розуміння, необхідних для точного перекладу юридичної та технічної термінології, що призводить до неточностей і помилок. Дуже важливо, щоб професійний перекладач перевіряв і редагував перекладені машинним перекладачем документи, щоб забезпечити їхню точність.

Машинні переклади сприяють підвищенню продуктивності праці, але вони потребують подальшого редагування, щоб уникнути повторення помилок. І саме тут роль перекладача має бути особливо важливою.

Навички перекладу вимагають хороших знань граматики та галузевої лексики. До перекладу патентних заявок залучаються лише кваліфіковані та

добре підготовлені фахівці. Робота перекладача патентів вимагає як знання двох мов, так і наукового досвіду.

Розглянемо деякі основні принципи та практики перекладу патентів. По-перше, перекладач повинен ретельно вивчити документ патентної заявки і добре зрозуміти різні розділи, включаючи креслення, визначення, варіанти реалізації та технічні сценарії. Перекладач також повинен розуміти контекст цих розділів. Також перш ніж розпочати переклад патенту необхідно з'ясувати мету та цільову аудиторію перекладу, тобто чи це, наприклад, для подачі заявки, судового розгляду чи дослідження, хто буде його читати і які його очікування та потреби. Залежно від мети та аудиторії, може виникнути потреба скоригувати стиль, тон, формат і рівень деталізації перекладу. Наприклад, патентний переклад для подання заявки повинен відповідати формальним і точним правилам відповідного патентного відомства, в той час як інформаційний переклад повинен бути більш доступним і зрозумілим для широкої аудиторії.

По-друге, патенти сповнені технічних і юридичних термінів, понять і посилань. Для їх точного перекладу потрібно добре розуміти технічні та юридичні аспекти мови оригіналу та мови перекладу, а також культури; дослідити відповідну термінологію, визначення, стандарти та правила, а також використовувати надійні та достовірні джерела. Необхідно знати про різницю та спільні риси між патентними системами та законами про інтелектуальну власність мови оригіналу та мови перекладу, а також про те, як вони впливають на процес перекладу.

По-третє, переклади патентів повинні бути чіткими, послідовними та однозначними. Щоб досягти цього, потрібно використовувати узгоджену і зрозумілу лексику протягом усього перекладу. Необхідно уникати синонімів, ідіом, метафор і абстрактних виразів, які можуть внести плутанину або непослідовність. Також потрібно дотримуватися граматичних і синтаксичних правил мови перекладу та уникати довгих і складних речень, які можуть приховати зміст або структуру тексту. Крім того, необхідно послідовно і доречно

використовувати пунктуацію, великі літери, нумерацію і форматування, а також дотримуватися умовностей цільового жанру і тематики.

Патенти та документи з інтелектуальної власності часто є дуже конфіденційними та цінними, і будь-яка помилка або неточність в перекладі може мати серйозні наслідки. Тому необхідно ретельно порівнювати та вичитувати свій переклад, а також перевіряти його на точність, повноту, узгодженість і якість. Потрібно порівняти свій переклад з вихідним текстом та іншими відповідними документами, такими як попередні переклади, паралельні тексти або глосарії, і переконатися, що правильно переклали всю важливу інформацію та деталі. Важливою є перевірка перекладу на читабельність, ясність, послідовність і стиль, а також усунення будь-яких помилок, двозначності або невідповідності.

Також можна використовувати інструменти та ресурси, такі як програмне забезпечення для перекладу, словники, бази даних або онлайн-форуми, які можуть допомогти у процесі перекладу. Однак, користуючись цими інструментами та ресурсами, потрібно завжди бути обережними та критичними, перевіряти їхню надійність та відповідність для перекладу.

У сучасному світі патенти постійно розвиваються та змінюються, оскільки з'являються та розробляються нові винаходи та інновації. Щоб перекладати їх точно та ефективно, потрібно постійно вчитися та вдосконалювати свої навички та знання. Необхідно бути в курсі останніх тенденцій, розробок і змін у технічній і юридичній сферах, а також у перекладацькій індустрії та практиці; аналізувати власну роботу, визначати свої сильні та слабкі сторони, а також шукати шляхи підвищення якості та ефективності перекладу.

Висновки до розділу 3

У цьому розділі було розглянуто основні труднощі перекладу патентних документів, сучасні інструменти перекладацької діяльності, аналіз машинного перекладу та запропоновані рекомендації для підвищення якості роботи.

Однією з головних проблем перекладу патентів з англійської на українську мову є велика кількість науково-технічної термінології, яка потребує точного відтворення. Багатозначність висловлювань та складна структура речень додатково ускладнюють процес перекладу. Особливу увагу слід приділяти перекладу скорочень, абревіатур, одиниць вимірювання, чисел, хімічних символів, які мають бути адаптовані до українських стандартів. Також перекладачеві необхідно враховувати специфіку юридичної і технічної мови, правильно інтерпретувати номінативні одиниці та перекладати довгі складні речення, які є характерними для патентних текстів. Крім того, реферат патентної заявки потребує особливої точності, адже він коротко й водночас змістовно передає суть винаходу.

Також було проаналізовано програмне забезпечення, яке широко використовується у перекладацькій діяльності. Європейське патентне відомство зі своєю базою даних Espacenet та функцією машинного перекладу PatentTranslate забезпечує ефективний доступ до патентної інформації. ВОІВ, яка адмініструє базу Patentscope, надає додаткові можливості через термінологічну базу WIPO Pearl та систему машинного перекладу GPTA. Інструмент міжмовного пошуку CLIR, який працює в межах Patentscope, також є важливим для проведення пошуку технічної інформації в патентах. Ці ресурси сприяють спрощенню роботи з перекладами, але потребують критичного підходу для забезпечення точності.

Аналіз машинного перекладу патентів із використанням програмного забезпечення «DeepL» демонструє його потенціал у забезпеченні точного і швидкого перекладу. Інструмент справляється з передачею основної термінології та граматичних конструкцій, що є важливим для роботи з

патентними текстами. Однак, попри високу якість перекладу загальнонаукової термінології та простих структур, певні аспекти, як-от специфічні терміни, аббревіатури, юридична субмова та номіналізації, можуть бути передані некоректно. Це підкреслює необхідність постредагування результатів машинного перекладу для досягнення належної точності, особливо під час роботи з вузькоспеціалізованими та складними текстами, як у патентній сфері.

У розділі також було запропоновано рекомендації щодо перекладу патентів. Основними з них є дотримання принципів точності, повноти та зрозумілості тексту. Перекладач повинен враховувати специфіку патентної документації, дотримуватися стилістичних і мовних норм української мови та адаптувати термінологію до місцевих стандартів.

Таким чином, переклад патентів є складним процесом, що вимагає спеціалізації, застосування сучасних технологій та професійних знань. Вивчення принципів та практик перекладу, розгляд інструментів перекладацької діяльності й аналіз машинного перекладу дозволяють не лише удосконалити якість перекладу, а й підвищити ефективність роботи перекладача. Рекомендації, сформовані на основі цього розділу, можуть стати важливим орієнтиром для фахівців у цій галузі.

ВИСНОВКИ

Патентний переклад є важливою складовою глобальної інноваційної екосистеми. Зі збільшенням кількості патентних заявок, що подаються щороку, попит на високоякісні та економічно ефективні послуги з патентного перекладу ще ніколи не був таким високим.

На сучасному глобальному ринку захист прав інтелектуальної власності через міжнародні кордони є надзвичайно важливим. Патенти – це технічно-юридичні документи, які надають винахідникам виключне право на виготовлення, використання та продаж їхніх винаходів. Патенти забезпечують правовий захист інтелектуальної власності винахідника, дозволяючи йому монетизувати свої інновації та, перешкоджаючи іншим, отримувати прибуток від його ідеї. Однак отримання патенту в одній країні не забезпечує автоматичного захисту в інших країнах, що робить переклад патентів важливим аспектом міжнародного бізнесу.

Патент – це технічно-юридичний документ зі своєю специфічною структурою, яку необхідно враховувати в процесі перекладу, щоб він не втратив своєї чинності. Патентні дані є цінним і всеосяжним джерелом технічної, комерційної та правової інформації, яка може бути використана безпосередньо для наукових та експериментальних цілей, а також як основа для стимулювання адаптації та вдосконалення технології, описаної в патентних документах, відразу після їх публікації.

У процесі дослідження структури патентів США було виділено наступні структурні елементи: реферат, креслення (фігури), галузь техніки, передумови створення винаходу, стислий опис винаходу, стислий опис креслень, повний опис найкращих варіантів застосування винаходу, формула винаходу.

Бібліографічна інформація, що міститься на титульній сторінці, є початком патенту. На першій сторінці зазначені важливі дані, корисні для пошуку та експертизи патентних заявок, такі як назва винаходу, дата подання заявки, номер заявки, номер публікації, дата публікації заявки, дата пріоритету, імена

патентовласників, винахідників та представників тощо. Патентний документ може також містити стислий реферат, як правило, на титульному аркуші, з єдиною метою – коротко вказати технічну інформацію.

Наступним йде опис винаходу, який відповідає його детальному поясненню. Він повинен бути написаний так, щоб фахівець у даній галузі міг відтворити винахід після закінчення терміну дії патенту.

Креслення не є обов'язковими, оскільки в деяких випадках їх можна не подавати. У всіх інших випадках вони можуть включати креслення фізичного об'єкта, електричні схеми, блок-схеми і багато інших графічних зображень, які можуть бути використані для пояснення винаходу.

Формула винаходу потребує найбільшої уваги. Надзвичайно важливо мати добре складену формулу винаходу, оскільки вона є юридичним документом, що захищає винахід і запобігає використанню винаходу іншими особами. Формула винаходу є єдиною частиною патенту, яка має юридичну силу, тому дуже важливо правильно її скласти. У цій частині описуються ті аспекти винаходу, які є новими та винахідницькими, і тому повинні охоронятися.

Незалежно від того, чи є патент механічним, біологічним або хімічним за своєю природою, остаточна версія тексту, що подається як патентна заявка, повинна забезпечувати найвищий рівень захисту, який може бути наданий. Різниця між механічними, біологічними та хімічними патентами полягає в їхній науково-технічній сфері. Механічні патенти описують пристрої та механізми, біологічні охоплюють винаходи в галузі біотехнології та живих організмів, а хімічні стосуються хімічних сполук, процесів і технологій. Ці особливості впливають на стиль і термінологію патентної заявки, вимагаючи від перекладача враховувати специфіку кожної галузі для забезпечення точності й відповідності документу.

Патентне відомство, яке отримує заявку, після проведення формальної та технічної експертизи і розгляду рівня техніки визначає, який рівень захисту воно має намір надати. Тому завдання перекладача патентної документації полягає в

тому, щоб виконати точний переклад і відобразити з абсолютною точністю стратегію і обсяг, яких прагне автор патенту.

Сучасне право інтелектуальної власності поєднує в собі безліч національних законів і міжнародних договорів, таких як Паризька конвенція, Договір про патентну кооперацію та Європейська патентна конвенція. Воно забезпечує максимальний захист у найбільшій кількості країн, скорочуючи при цьому процеси судового переслідування та витрати. Різні країни мають специфічні юридичні вимоги до патентів. Це стосується як допустимої мови та формату, так і процесу подання заявки.

Хоча патентне право варіюється залежно від національного законодавства та міжнародних угод, внутрішня організація патенту є досить інваріантною. Як зазначалось попередньо, деякі елементи є обов'язковими, наприклад, один або декілька пунктів формули винаходу, титульний аркуш або опис винаходу, тоді як інші є необов'язковими, наприклад, креслення.

Мовностилістичні особливості та граматичні аспекти, які були проаналізовані у нашому дослідженні, довели, що патент є технічно-юридичним документом, який характеризується високим ступенем формальності та нейтральним стилем. Високий показник лексичних повторів, анафор, номіналізації, використання загальнонаукової та вузькоспеціальної термінології, юридичної субмови, застосування пасивної форми речень, модальних дієслів та інфінітивних конструкцій є типовими лінгвістичними рисами патентного документа та в свою чергу відіграють ключову роль в патентній документації.

Таким чином, під час перекладу документів часто виникають труднощі при відтворенні мовностилістичних та граматичних особливостей патентів. Велика кількість наукової та технічної лексики, наявність юридичної субмови, скорочень та абревіатур, використання номінативних та складнопідрядних речень стають справжнім викликом для перекладачів. Окрім цього, потрібно добре володіти двома мовами, бути обізнаним у технічній сфері та галузі перекладу, мати гарні термінологічні джерела, онлайн-словники, а також користуватися надійними засобами машинного перекладу.

Велика кількість досліджень машинного перекладу (МП) показали, що не всі тексти можна перекласти за допомогою МП на належному рівні. Літературні та сценічні тексти найменше підходять для МП. Їх структура складна, і текст часто вимагає від перекладача справжньої інтерпретації, щоб точно відтворити зміст і стиль. З іншого боку, технічна документація (наприклад, патенти), довідкові файли та професійні публікації є більш прийнятними. Варто зазначити, що за кілька років відбулася значна зміна загальної думки про МП у результаті стрімкого розвитку ІТ-технологій.

Переклад обраних для дослідження патентів виконувався за допомогою програмного забезпечення «DeerL». Аналіз результатів застосування зазначеного програмного забезпечення показав, що переклад був зроблений відносно правильно, але потребував подальшого редагування. За останні роки багато вчених [21] проводили дослідження, щоб підтвердити або спростувати поширену думку про те, що «DeerL» перекладає краще за інші відомі системи з точки зору якості перекладу. Результати, які були отримані, швидше піддавалися постредагуванню і потребували менше виправлень, а загальний висновок полягав у тому, що кінцевий переклад, як правило, мав кращу якість порівняно з перекладами, зробленими за допомогою інших спеціалізованих систем.

Окремо розглянуто можливості та обмеження програмного забезпечення для машинного перекладу на прикладі «DeerL». Проведений аналіз продемонстрував його ефективність у перекладі назв патентів, термінології, анафор та юридичної субмови. Водночас машинний переклад має свої недоліки, зокрема недостатню точність у перекладі вузькоспеціалізованих термінів, номіналізацій та юридичних конструкцій. Це підкреслює необхідність постредагування для забезпечення точності та відповідності українським стандартам.

Отже, патентний переклад – це спеціалізована галузь, де перетинаються складні сфери технічного та юридичного перекладу. Він вимагає перекладацького досвіду, чітко організованого робочого процесу та надзвичайно суворого контролю якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Науково-теоретичні джерела

1. Андрощук Г. Патентна система у світовій економіці: сценарії розвитку. *Науково-практичний журнал «Теорія і практика інтелектуальної власності»*. 2010. № 4. С. 36–53.
2. Аношкова Т. А. Поширені граматичні помилки в процесі перекладу патентів США українською мовою. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. 2018. Вип. 18. С. 128–133.
3. Білоусова Н. О., Гаврушкевич Н. В., Данильченко М. А. та ін. Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 374 с.
4. Борковська І. П. Повтор як експресивний засіб ділових документів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2013. № 4.
5. Керівництво ОЕСР з патентної статистики. Державна науково-технічна бібліотека України. Київ, 2009. 159 с.
6. Кірін Р.С., Хоменко В. Л., Коросташова І. М. Патентологія: монографія. Дніпропетровськ: НГУ, 2015. 424 с.
7. Кірін Р. С., Хоменко В. Л., Коросташова І. М. Патентологія: навч. посіб. Дніпро: НТУ «ДП», 2018. 240 с.
8. Кобрусєва Є. А, Горячов І. Д. Становлення та розвиток законодавства України у сфері інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 7. С. 536–538.
9. Коломієць С., Коломієць В. Методи аналізу патентної документації. *Advanced Linguistics*. 2023. № 12. С. 101–107.

10. Макогон Т. С., Кудрявцева Н. С. Мовностилістичні особливості патентів при перекладі з англійської українською мовою. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. № 209. С. 201–206.
11. Пасемко Г. П., Беседіна Г. Є., Бага Л. Г., Чаговець О. В. Інтелектуальна власність, патентознавство, авторське право: конспект лекцій. Харків: ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2019. 148 с.
12. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3687-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. №7. С. 32.
13. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3688-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994, № 7, С. 34.
14. Про придатність винаходу для набуття права інтелектуальної власності на нього: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. С. 356.
15. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність: підручник для студентів неюридичних факультетів. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
16. Царьова С. О. Переклад патентної документації США: навч.-метод. посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2006. 208 с.
17. Юзвик І. Парадигма розвитку авторського права в Сполучених Штатах Америки. *Актуальні проблеми правознавства*. 2024. № 1 (37). С. 286–292.
18. Aristotle. *Politics*. Book II. Chapter 8. Cambridge, MA, Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1944.
19. Carson H. D. Advantages and Drawbacks of Patents. 2020. URL: <https://www.hartdavidcarson.com/news/2020/august/advantages-and-drawbacks-of-patents/> (дата звернення: 10.09.2024).
20. Cooperative Patent Classification (CPC). European Patent Office. URL: <https://www.epo.org/en/searching-for-patents/helpful-resources/first-time-here/classification/cpc> (дата звернення: 25.10.2024).

21. Cuscianna S. The role of CAT tools in Patent Translation. Chapter 2 – The language of patents. URL: <https://www.linkedin.com/in/serena-cuscianna/> (дата звернення: 15.11.2024).
22. Krishnan A. T. Origin and development of patents. URL: https://www.academia.edu/10957187/Origin_and_Development_of_Patents (дата звернення: 20.09.2024).
23. Lavas J. Patents. URL: <https://www.academia.edu/5308155/Patents> (дата звернення: 10.09.2024).
24. Mandich G. Venetian Patents (1450-1550). Patent and Trademark Office Society. 1948. Vol. 30. 58 p.
25. Nord Ch. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis, 2nd edition. Amsterdam: Rodopi, 2005. 250 p.
26. Oldham P. The WIPO Manual on Open Source Patent Analytics. 2022. URL: <https://wipo-analytics.github.io/manual/> (дата звернення: 12.11.2024).
27. Olohan M. Patents // Scientific and technical translation. London & New York: Routledge, 2016. P. 106–135.
28. Ownership/Assignability of Patents and Applications. The United States Patent and Trademark Office (USPTO). URL: <https://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/s301.html> (дата звернення: 15.10.2024).
29. Pandurang A. S. Highlights of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property. Core Statutes on Intellectual Property. 2013-2014. P. 9–12.
30. Patent Cooperation Treaty. The United States Patent and Trademark Office (USPTO). URL: <https://www.uspto.gov/patents/basics/international-protection/patent-cooperation-treaty> (дата звернення: 15.11.2024).
31. Pundit N. History of Patents. URL: https://www.academia.edu/31673872/History_of_Patents (дата звернення: 20.09.2024).

32. Tarawneh R. T., Almomani I. M. Contrastive Analysis of Translation Shifts in Lexical Repetition in Arabic-English Legal Translations. *World Journal of English Language*. 2023. Vol. 13 № 1. P. 69–71.
33. Tejan-Cole A. International copyright law - part 1: the Berne convention for the protection of literary and artistic works, 1886. URL: https://www.academia.edu/40068553/INTERNATIONAL_COPYRIGHT_LAW_PART_I_THE_BERNE_CONVENTION_FOR_THE_PROTECTION_OF_LITERARY_AND_ARTISTIC_WORKS_1886 (дата звернення: 02.10.2024).
34. The Abstract. The United States Patent and Trademark Office (USPTO). URL: <https://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/s1826.html> (дата звернення: 15.11.2024).
35. Tidwell J. L., Liotta A. L.. Inventions and Patents: A practical tutorial. *Author Manuscripts in PMC – NCBI. Methods Mol Biol*. 2012. № 823. P.1–17.
36. What are the advantages and disadvantages of patents, copyrights, trademarks, and trade secrets? *Business Valuation Resources (BVR)*. Portland, 2024. URL: <https://www.bvresources.com/blogs/intellectual-property-news> (дата звернення: 15.09.2024).
37. WIPO-IFIA international symposium on the commercialization of patented inventions. Introduction to commercialization of patented inventions: lecture prepared by the International Bureau of WIPO. Kuala Lumpur, 1996. 52 p.
38. Witz J., K. Geisel K. Claim Drafting Workshop. The United States Patent and Trademark Office. Invention-Con, August 11–12, Alexandria, Virginia, 2017.
39. World Intellectual Property Organization (WIPO). URL: <https://www.wipo.int/web/patents> (дата звернення: 01.09.2024).
40. World Intellectual Property Organization. PCT Yearly Review 2021 – Executive Summary. Geneva 20, Switzerland. 2021. 15 p.
41. World Intellectual Property Organization. PCT Yearly Review 2023: The International Patent System. Geneva 20, Switzerland. 2023. 91 p.
42. World Intellectual Property Organization. Understanding Industrial Property. Switzerland, 2016. 26 p.

43. World Intellectual Property Organization. WIPO Patent Drafting Manual, Second edition. Geneva 20, Switzerland. 2023. 166 p.

Довідкова література

44. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Анафора> (дата звернення: 25.10.2024).

45. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. АН УРСР, Ін-т мовознавства. Київ: Наукова думка, 1970-1980. Т. 2. 484 с.

46. Тлумачний словник української мови: в 1-14 т. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. 2015 – 2024. URL: <https://sum20ua.com/?wordid=0&page=0> (дата звернення: 27.10.2024).

Джерела ілюстративного матеріалу

47. Medicament and food for preventing or treating novel coronavirus pneumonia COVID-19 and use thereof. U.S. Patent Application Publication No. 17/441,885. URL: <https://worldwide.espacenet.com/patent/search/family/077378855/publication/US202305092A1?q=Medicament%20AND%20food%20for%20preventing%20OR%20treating%20novel%20coronavirus%20pneumonia%20COVID-19%20AND%20use%20thereof.&queryLang=en%3Ade%3Afr> (дата звернення: 29.11.2024).

48. Storage and carry case for telemedicine devices. U.S. Design Patent No. 29/538,079. URL: <https://worldwide.espacenet.com/patent/search/family/060515868/publication/USD804808S?q=Storage%20AND%20carry%20case%20for%20telemedicine%20devices&queryLang=en%3Ade%3Afr> (дата звернення: 29.11.2024).

49. Syringe holding system. U.S. Patent Application Publication No. 11/322,675. URL: <https://worldwide.espacenet.com/patent/search/family/038225477/publication/US2007156091A1?q=Syringe%20holding%20system&queryLang=en%3Ade%3Afr> (дата звернення: 29.11.2024).